

UNITÉ

G3 aan het woord

Nu ons Existenzjaar bijna op haar einde loopt, is het tijd om terug te kijken. We hebben ons uiterste best gedaan om oude concepten nieuw leven in te blazen, alsook de vaste waarden waar Existenz voor staat naar een hoger niveau te tillen. Zo was de Existenzweek opnieuw een waar succes! Zowel jong als oud kwam over de vloer in het Anatomisch Theater en de lokalen van de Sint-Agnes. Ook Bauhouse bereikte weer hoogtes die het sinds het coronatijdperk niet meer gekend heeft. Door de samenwerking met Stelplaats creëerden we een mooi full circle moment. Na de Existenzweek van 2017 die Stelplaats maakte tot de plek die ze vandaag is, organiseerden we een clubnacht die draaide rond scenografie en alternatieve elektronische muziek. Verder riepen we dit jaar het symposium in het leven. Het concept van de voormalige studentenlezing kreeg een heuse upgrade. Zo nodigden we studenten van onze zusteropleidingen aan de VUB en de UGent uit in Hal 5 om hun projecten rond “herbestemming en stadstransformatie” voor te stellen aan de zijde van onze eigen Leuvense ingenieur-architecten in opleiding. Dit evenement legt een stevige basis om verder dan het Arenbergkasteel te blijven kijken en interuniversitaire samenwerkingen aan te gaan.

Elk jaar vindt Existenz haarzelf opnieuw uit en bouwt ze verder op de fundering van het voorgaande jaar. Al 29 jaar lang tonen wij een ander perspectief op architectuur. Aan onszelf, aan onze medestudenten én aan sympathisanten. Met de onuitputtelijke inzet van onze generatie hebben we niet alleen geweldige evenementen neergezet, maar hebben we ook een stevige basis gelegd voor de generaties die ons zullen opvolgen. We kijken dan ook alvast uit naar de nieuwe initiatieven die hieruit zullen voortvloeien, alsook hoe de vaste waarden zullen vormkrijgen in het dertigste Existenzjaar.

Het is bizar hoe snel een jaar voorbij kan vliegen. Ondanks de zware nachten zullen we het plezier, de gezelligheid, maar vooral de vriendschappen nooit vergeten! We hebben ontzettend genoten van ons Existenzjaar. Geniet daarom voor een laatste keer met ons mee in deze Unité!

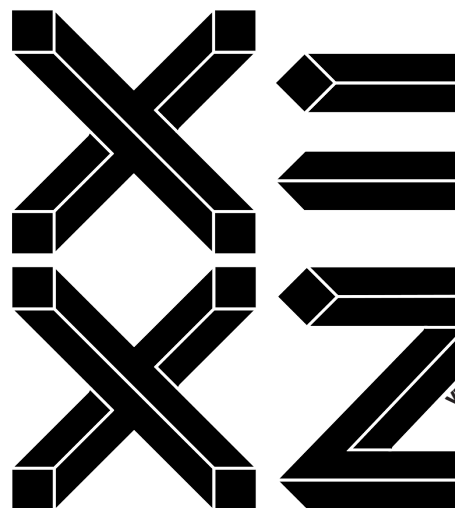
Veel liefs!

G3 Existenz

Phelps, Nando, Ruben

Existenz 2023-2024

ANNE LORE

BRAM

CAMILLE

CIEL

JENS

JITS

JOKE

ALEXANDER

KASPER

KATO

KHAN

AMÉLIE

MATIJS

MILO

NOÉMIE

PHELPS

NANDO

RUBEN

DANY

EMMA

FRAUKJE

FIEN

JONAS

JULES

JULIE

JUSSI

LENN

LOTJE

LOUISE

MANON

RASMUS

ROELAND

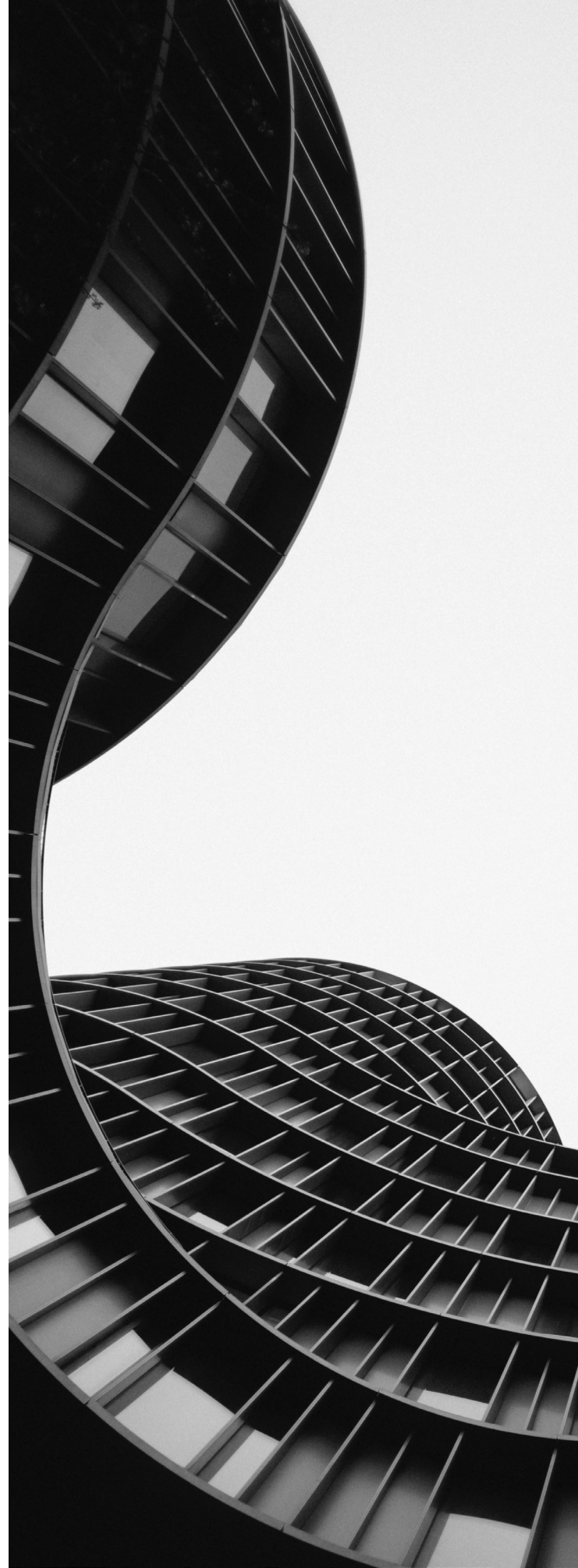

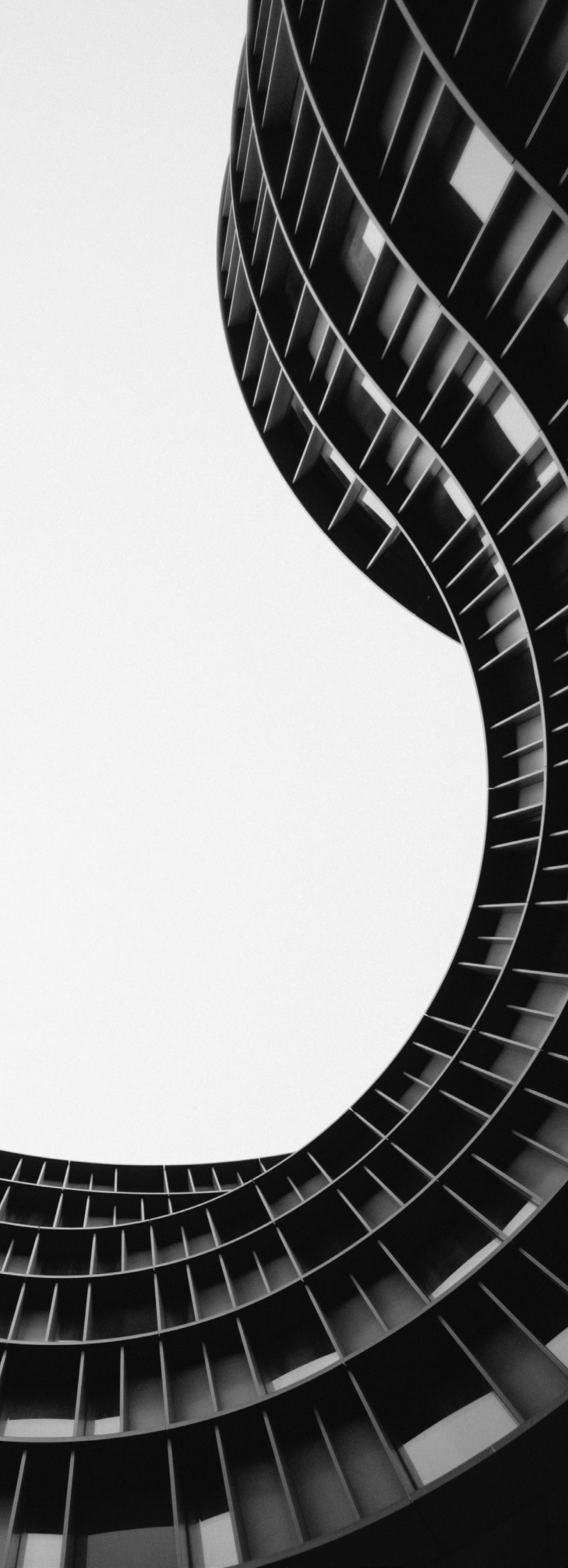
STERRE

TOBIAS

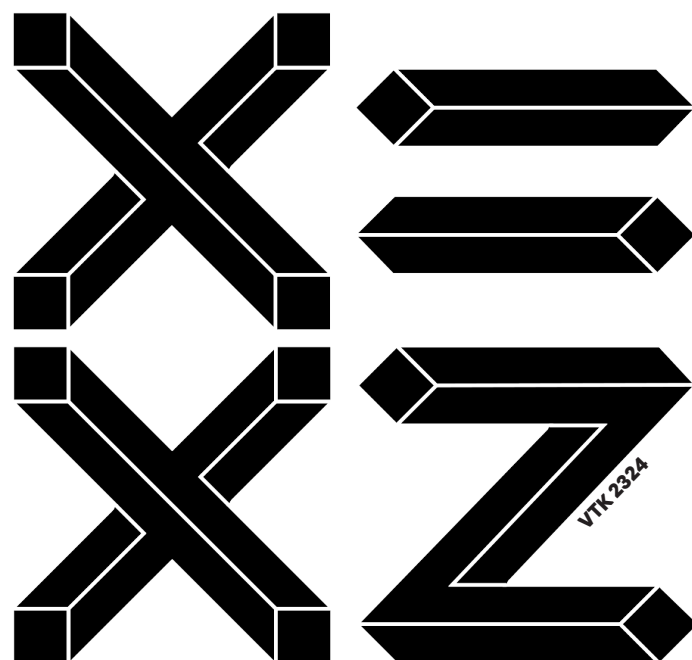

p5.	Voorwoord
p8.	Rotor
p12.	De Starchitect
p20.	Een blinde blik
p24.	Kleuren
p28.	Dear Architects
p34.	Design Express
p36.	Puzzelpagina
p37.	VR
p44.	Existenzweek
p54.	Recap
p58.	Sponsors
p60.	Dankwoord

Voorwoord

We staan er niet vaak genoeg bij stil: hoe kort een jaar ook niet kan aanvoelen. Toch is het tijd om afscheid te nemen van ons jaar met Existenz, en de toorts te overhandigen aan de volgende generatie van Unité-schrijvers. Deze editie vormt niet enkel een afscheid, maar ook de collectie van onze ervaringen, verworven inzichten en rijkelijk onderzoek doorheen het tweede semester. We verliezen ons centraal doel niet uit het oog: de transmutatie van de doorsnee student tot een ware bewonderaar van de architecturale wereld, net zoals Existenz als beweging via hun activiteiten (met een hartelijke nadruk op de Week en de Reis) aanwakkerde.

We zetten onze initiële exploratie van illusies in architectuur natuurlijk verder! In onze eerste editie verkende we niet enkel de materiële en maatschappelijke actualiteit van de architectuur via, onder andere, onze duik in de duurzaamheidskwestie, maar gaven ook een cerebrale wending aan de illusies door een stap naar achteren te zetten en ons af te vragen: Waar zit architectuur nog in de wereld vervat? Die vraag leidden ons naar de filmwereld, cruiseschepen, en de verborgen geschiedenis van het Arenbergkasteel.

In deze editie zoeken we naar een andere kijk. We trachten een balans te vinden tussen onze eigen visie en het perspectief van anderen in onze sector om een diverse catalogus van perspectieven aan te kunnen bieden. Zo springen we de wereld van Virtual Reality in, nemen we de wereld van de Starchitects onder de loep en proberen we ons in de schoenen te zetten van een blinde persoon om ons beeld van de menselijke ervaring van architectuur als puur visueel te verbreken!

Nogmaals hebben jullie de kaarten in de handen. We bieden jullie de eerste stap, het startschot, maar het is aan de lezer om deze architecturale tocht af te maken! Onze tweede editie biedt louter een leerrijke en frappante kijk op de uitgestrekte wereld van de architectuur, dus moedigen we jullie aan om je nog verder te verdiepen in de literaire wereld van architectuur! Maar eerst nog de Unité!

Veel leesplezier!

De redactie

Kasper, Alexander, Roeland en Jens

Rotor en levensnoodzakelijke illusies: hoe duurzaam is duurzaam?

Dit jaar heeft het collectief Rotor de Ultima voor architectuur gekregen. De Ultima's zijn de cultuurprijzen van de Vlaamse Gemeenschap, waarbij jaarlijks een heel aantal culturele actoren en instellingen gehuldigd worden om hun baanbrekend werk in verschillende sectoren. Rotor heeft dit jaar deze prijs verdiend omdat ze, dixit de jury, "met haar circulaire aanpak (...) architecten, ontwerpers én het grote publiek [inspireert]."

Dat is prachtig nieuws want Rotor timmert op een geweldige manier aan de weg. Dat doen ze niet door spectaculaire projecten of bijzonder fijnzinnige gebouwen, maar wel door als architecten aandacht te hebben voor materiaalgebruik. Sinds hun ontstaan in 2005 hebben ze een materialenbank ontwikkeld waarbij nog bruikbare materialen en interieurelementen uit afbraakprojecten worden samengebracht, zodat ze beschikbaar zijn voor andere projecten en herbruikt kunnen worden.

Daardoor scheppen ze randvoorwaarden die circulair bouwen in de praktijk mogelijk maken. Ze zien ontwerpen en bouwen dus niet als hun hoofdtaak, maar wel het opnieuw afstellen van de grote machine die het bouwproces ondertussen geworden is: een machine die ontzettend veel energie, materialen, grond en menselijke inzet vermaalt, die netto heel veel m² nieuwe gebouwen oplevert, maar ook een ontzettende hoeveelheid broeikasgassen en

een bijzondere grote milieu-impact. Het roer moet om, en Rotor wijst hoe het moet.

Het feit dat Rotor de Ultima krijgt is dus goed nieuws. Maar toch ook weer niet - zoals ze ook zelf aangaven in hun reactie. Want eigenlijk is het onthutsend om vast te stellen dat Rotor sinds 2005 op dezelfde nagel klopt, dat ze sindsdien bewonderd en gesteund worden omwille van hun durf en engagement, maar dat ze tegelijkertijd blijven opereren in de marge. Het blijft, ook na bijna 20 jaar, gaan om een enkel bureau, dat ondertussen wel wat groter geworden is, maar dat toch niet massaal navolging gevonden heeft.

Herbruik van materialen en gebouwonderdelen is nog steeds niet standaard in de bouw. De redenen daarvoor zijn niet ver te zoeken. Je kan een modaal huis afbreken voor 10.000 euro – maar dat betekent dan wel dat de bulldozer alles met de grond gelijk maakt en afvoert als bouwafval. Als je zorgvuldig elementen wil recupereren kost je dat als bouwheer veel meer dan 10.000 euro (de werkuren, weet je wel?). Uitzonderingen dus die dat doen – de geëngageerden en de believers, als het ware, en zelfs zij moeten vaak twee keer nadenken, want ook hun portemonnee spreekt een zeer luide taal.

Er zitten met andere woorden serieuze systeemfouten in onze manier van bouwen. Deze systeembouwen bevorderen het produceren van massale hoeveelheden afval en werken herbruik van materialen tegen – en dat terwijl we

met zijn allen heel goed weten dat deze praktijken nefast zijn voor milieu en klimaat. Waarom verandert er dan niets ten gronde? Dat komt volgens mij omdat we in de wereld van bouwen en wonen een aantal illusies hooghouden, die blijkbaar levensnoodzakelijk voor ons zijn.

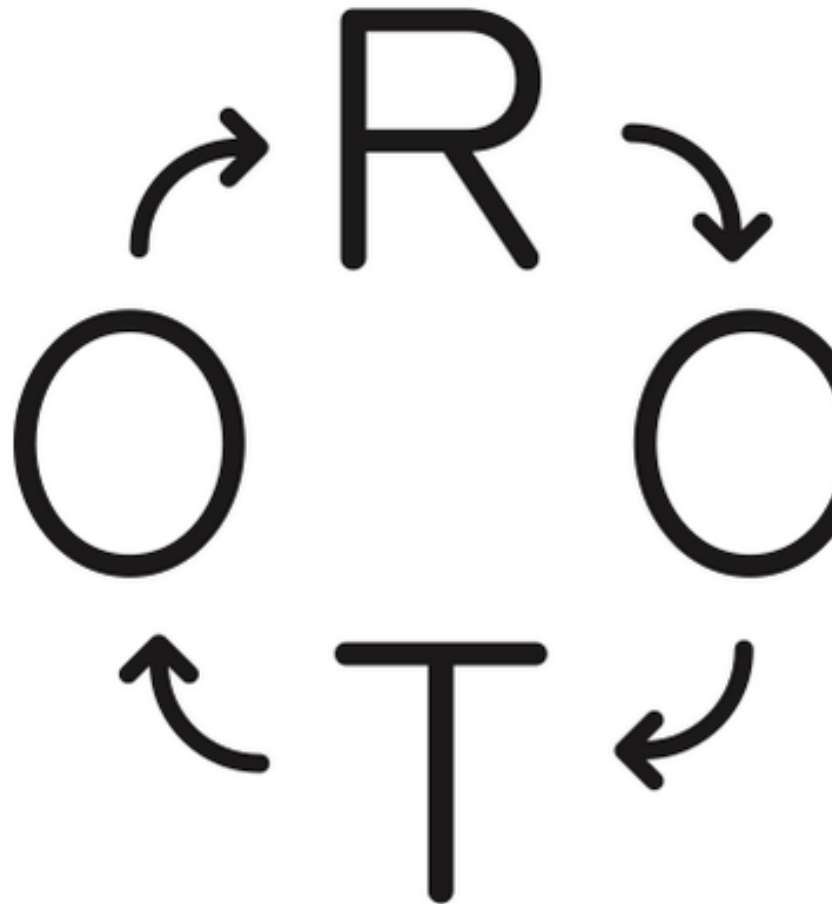
Illusie 1: de architectuurwereld doet haar best

Vaak vertellen we onszelf dat we in vergelijking met enkele tientallen jaren geleden toch goed bezig zijn in Vlaanderen: we hebben inmiddels een architectuurcultuur die er zijn mag, met bouwmeesters en architectuurinstituten die echt wel impact hebben, en een hele reeks uitstekende architecten en bureaus die ook internationaal erkenning krijgen.

Die evolutie mag gezien worden, en de gemiddelde ontwerpkwaliteit van bijvoorbeeld overheidsopdrachten is effectief flink verbeterd. We besteden ook veel aandacht aan duurzaam bouwen – met allerlei duurzaamheidsmeters en isolatienormen die de gemiddelde nieuwbouw behoorlijk energiezuinig maken.

Tegelijkertijd is nieuwbouw nog altijd – Rotor ten spijt – de *raison d'être* van de architectuur. In de opleidingen wordt het ontwerpen voornamelijk aangeleerd via nieuwbouw-opgaven. En voor de meeste architectenbureaus vormt nieuwbouw de voornaamste bron van inkomsten. Daarbij gaat het niet enkel over nieuwbouw in de stad (daar valt nog enigszins een lans voor te breken), maar ook over nieuwbouw in velden en overstromingsgebieden.

We snijden in Vlaanderen nog steeds 3,8 ha open ruimte per dag aan voor nieuwe bouwprojecten – het equivalent van vier voetbalvelden. Met dat toenemende ruimtebeslag maken we het de natuur knap lastig, en vergroten we de biodiversiteitscrisis. Dus ja, hoeveel te beter het gesteld is met de architectuur, hoeveel te

© Logo Rotor Brussel

slechter onze natuur er aan toe is. Maar voor ons als (ingenieur)architecten is het blijkbaar vooral prettig om de illusie hoog te houden dat het goed gaat met de architectuur.

Illusie 2: bouwtechnische vernieuwingen zullen de oplossing brengen

Aan onze universiteit en elders wordt bijzonder veel onderzoek gedaan naar allerlei manieren om tot meer energiezuinige gebouwen te komen en om de milieu-impact van veel gebruikte bouwmaterialen te beperken. De nieuwe technieken vinden vaak hun weg naar de constructie-industrie en er wordt daardoor vandaag de dag op een heel andere wijze gebouwd dan dertig jaar geleden. De isolatienormen zijn flink verhoogd en inmiddels is 'duurzaam bouwen' een gemeenplaats geworden.

Nieuwbouw van vandaag is inderdaad in gebruik een flink stuk energiezuiniger dan nieuwbouw van voor het jaar 2000. Tegelijkertijd is het vaak pover gesteld met de milieu-impact van de meest gebruikte bouwmaterialen: staal, beton en baksteen blijven ongelooflijk energie-intens in productie, hetgeen betekent dat er al heel CO₂ is uitgestoten nog voor de ene steen op de andere gestapeld wordt. Bovendien wordt er vaak ook 'duurzaam' gebouwd zonder rekening te houden met de impact op mobiliteitsnoden: een passiefwoning op een plek waar je enkel kan wonen als je gezin twee auto's heeft, levert netto bijzonder weinig milieuwinst op. Maar die rekening wordt niet gemaakt: de normen gaan immers enkel over de gebouwen en hun energieverbruik zelf, niet over bouwmaterialen of mobiliteitsimpact. Ook hier geldt weer: we gaan er al te gemakkelijk van uit dat onze bouwindustrie 'om' is en ondertussen weet hoe duurzaam te bouwen. Dat is een illusie. Heel veel van wat

de bouwsector 'duurzaam' noemt, is dat alleen maar in sommige opzichten (bijvoorbeeld in energieverbruik, maar niet in milieu-impact).

Illusie 3: het zal wel meevallen met die klimaatverandering

Tot mijn grote verbazing is 'klimaat' volgens De Standaard in 2024 zelfs uit de top 10 van de bepalende thema's voor de verkiezingen gevallen. We leven dus blijkbaar in Vlaanderen in de veronderstelling dat het wel zal meevallen met die klimaatverandering. Misschien ligt de verklaring hierin: er zijn de laatste twee jaren geen hittegolven geweest, of zware overstromingen. Ook andere extreme weersomstandigheden bleven uit, en met al die regen van de laatste 6 maanden is zelfs ons grondwatervl niveau terug op peil. Waar maken die onheilsprofeten zich dan druk over?

Wel de onheilsprofeten krijgen wel gelijk als we naar de wereldwijde cijfers kijken: al 10 maanden op rij is elke maand de warmste ooit gemeten – dit jaar zitten we effectief meer dan 1,5 °C boven het pre-industriële niveau (de grens die we volgens de afspraken van Parijs niet zouden overschrijden). Terwijl wij in het kleine Vlaanderen hiervan voorlopig geen al te negatieve effecten ondervinden, doen zich wel degelijk menonwaardige leefomstandigheden voor in landen als Indonesië of de Filipijnen. Zelfs Dubai staat af en toe onder water. Voor klimaatwetenschappers staat het licht dus al enige tijd op rood, en is er zelfs sprake van paniek.

Ondertussen wiegt Vlaanderen zichzelf in slaap. Alsof alle voorspellingen van klimaatwetenschappers er niet toe doen. Alsof toekomstige hittegolven, droogteperiodes, overstromingen en epidemieën ons niet zullen

deren. Alsof de wereldwijd verslechterende levenscondities en waterconflicten geen oorlogen teweeg zullen brengen. Alsof we effectief een dam kunnen bouwen die al die wereldproblemen van ons weg kan houden.

Levensnoodzakelijke illusies

Blijkbaar zijn deze illusies voor de meesten onder ons levensnoodzakelijk. We zijn dag na dag druk bezig met alle kwesties die onze aandacht vragen: druk met de studie of het werk, een druk sociaal leven, tijd nodig voor zorg voor jezelf en voor anderen.

Door de illusie hoog te houden dat we mee aan de weg timmeren als architecten of bouwtechnici, en door te focussen op onmiddellijk dringende kwesties eerder dan op achterliggende crisissen, geven we onszelf de nodige schouderklopjes en maken we ons leven zinvol. Die zingeving is belangrijk. Daarzonder wordt het helemaal moeilijk om je mentale gezondheid te bewaren, of om een goede balans te vinden tussen werk en leven.

En toch...

En toch is het evengoed levensnoodzakelijk – niet enkel voor onszelf, maar ook voor toekomstige generaties- om af en toe wel de kritische reflectie in te bouwen die toelaat om die illusies te doorprikken. Af en toe moeten we afstand nemen van de dagdagelijksheid en stilstaan bij bredere vragen waar we mee te maken krijgen als (ingenieur)architecten, bouwtechnici en burgers. Alleen door daar regelmatig tijd voor te maken, kunnen we effectief een bijdrage leveren die er mogelijk toe doet. En als meerderen onder ons dat doen, kunnen we met recht en rede hopen dat Rotor in de toekomst meer navolging zal krijgen dan tot dusver het geval is.

Lang leve Rotor!

Geschreven door HILDE HEYNEN

Rotor DC in Evere. © Pascal Broze, 2022

De Starchitect: faam rijmt niet met bekwaam

George Clooney, Warren Buffett, Taylor Swift. Het zijn namen die weinigen onder ons vreemd in de oren klinken. Ze zijn het begrip “celebrity” of beroemdheid in menselijke vorm. Ook in de architectuurwereld bestaan zulke beroemdheden. Dat zorgt voor fantastische projecten, maar er is ook een keerzijde aan de medaille.

Wat zijn “Starchitects”?

Zoals de inleiding doet vermoeden, is het Engelse woord een samentrekking van het woord *Star* - slaande op “ster” of “beroemdheid” - en *architect*. Om het met een concrete definitie te stellen:

“Starchitect is a portmanteau used to describe architects whose celebrity and critical acclaim have transformed them into idols of the architecture world and may even have given them some degree of fame among the general public.”

WIKIPEDIA

Het zijn kortom architecten wiens namen alom bekend zijn, ook buiten het ons-kent-ons milieu van architecten.

Dat heeft belangrijke gevolgen: ze zijn sterk gelinkt aan media-aandacht, en vormen mee het beeld van architectuur dat het brede publiek vandaag heeft. Net zoals sociale media na een concert van Taylor Swift vol staan met mensen die moeten verkondigen hoe fantastisch het wel niet was, staan ook de meeste architectuur-gereleerde publicaties vol met diezelfde bekende projecten. Zo zijn de thermen van Peter Zumthor in Vals, het havenhuis van Zaha Hadid of het Guggenheim Museum van Frank Gehry niet onbekend bij het brede publiek. Zij vormen het huidige beeld dat Jan Modaal van Architectuur met de grote “A” heeft.

De genoemde namen zijn slechts enkele voorbeelden van een langere lijst, maar ze zijn allemaal gekend voor een aantal grote bouwwerken op hun palmares. Hoewel het innovatieve en unieke karakter van die projecten niet te ontkennen valt, zijn er enkele fundamenteel kritische opmerkingen te maken die duiden dat bekendheid de titel van architecturaal genie niet zou mogen garanderen.

Waar komt het “sterrengehalte” binnen architectuur vandaan?

Het antwoord op de vraag waar deze sterrenstatus vandaan komt, ligt onder andere in de aard van onze competitieve wereld.

De vrije economie maakt dat het leeuwendeel van de beroepen prestatiegericht zijn geworden. Het zijn dan vooral de resultaten die tellen. Altijd maar meer uren kloppen, meer winst draaien en blijven groeien. Er bestaan ondertussen verschillende manieren om die prestaties te meten of in kaart te brengen. Bedrijven proberen telkens te meten of te voorspellen of een (nieuwe) aanwinst voor het bedrijf een goede match zou zijn. Hier is innovatie ook zeker aan de orde: AI-algoritmes worden nu ook ingezet voor het screenen van kandidaten voor hun dossiers op het bureau van de grote baas terecht komen. Onze prestaties zijn dan ook synoniem voor succes geworden: iemand die goede, meetbare cijfers draait, is succesvol.

Niet alleen in het bedrijfsleven, maar ook in het alledaagse leven wordt iemands werk getoetst aan verschillende criteria die hopelijk tot het oordeel van *a job well done* leiden. Een simpel voorbeeld: wanneer de tuinman het gras komt maaien en alles netjes achterlaat, zal een klant hem liever zien terugkomen dan degene die de haag is vergeten snoeien en de grasmaaier buiten in de regen heeft laten staan. De klant stelt dan (on)bewust enkele objectieve eisen op, die bepalen of de tuinman in kwestie zijn job wel goed gedaan heeft.

Ook binnen de architectuur zijn er dat soort algemeen aanvaarde criteria om een ontwerp als “goed” te labelen. Zo zijn er enkele voorbeeldvragen die quasi iedere architect of klant zich zou (moeten) stellen:

Mountain dwellings. © Maria Gonzalez

- » Houdt het project voldoende rekening met de omgeving en context?
- » Slaagt het project erin om al het gevraagde programma te integreren?
- » Hoe tevreden is de gemiddelde gebruiker met het project?
- » ...

Ontwerpers die positieve antwoorden op deze vragen genereren, leveren over het algemeen werk af van een hogere kwaliteit.

Architectuur is echter, ondanks die objectieve parameters, toch een vreemde eend in de bijt. Er kleeft namelijk heel veel subjectiviteit aan het beroep. De vraag “Wat is *goede* architectuur?” is er één die elke architect vanaf zijn eerste opleidingsjaar wordt opgedrongen en waarop die het antwoord binnen twintig jaar waarschijnlijk nog niet eenduidig kan geven. Elementen zoals persoonlijke smaak, interpretatie van de site en het project, persoonlijke achtergrond, hebben allemaal een impact op het eindresultaat en zijn voor iedereen verschillend. Iedere architect heeft wel een eigen idee van goede architectuur, en probeert dat idee in maximale mate te volgen.

Die subjectiviteit en competitiviteit zorgen voor een enorme diversiteit binnen de architectuurwereld, die dan ook direct een hiërarchie met zich meebrengt.

Die hiërarchie, als natuurlijk gevolg van het subjectieve karakter van architectuur in combinatie met de publieke opinie, is de directe bron van de sterrenstatus. Dat is sterk te vergelijken met hoe filmsterren nu eenmaal ook kinderen zijn van hun tijd: het blijven enkel sterren wanneer de massa hen ook zo ziet.

Waar loopt het dan fout?

Met die hiërarchie is op zich niets mis: het is menselijk dat sommigen geneigd zijn de trap naar het podium te beklimmen om in de spotlights te kunnen staan, terwijl de anderen liever het werk achter de schermen doen. Als we echter die verhaallijn doortrekken, waar dus de balans moet worden gemaakt tussen het subjectieve en het objectieve, stuiten we op het niveau van de *starchitects* op een prangend probleem: hoe bombastischer de reputatie, hoe groter de tolerantie voor fouten is.

Dat gaat dan van effectieve bouwfouten, tot ontwerpen die bepaalde randvoorwaarden zoals onderhoud en budget aan hun laars mogen lappen. Het is het scenario waarbij het idee en de uitstraling belangrijker zijn geworden dan alle andere aspecten die evenwaardig zijn binnen een ontwerpproces. Dat is in contrast met de typische taak van een ontwerpend architect: die moet altijd afwegingen maken tussen die aspecten, waaronder het comfort van de gebruiker, de bouwkost, het respect voor de omgeving enzovoorts.

De paradox van het meer mogen en minder moeten

Die eigenschap van architectuur is eigenlijk paradoxaal.

In andere beroepsdomeinen is het typisch zo dat wanneer je een bepaald niveau bereikt, je meer zal mogen, maar ook meer zal moeten.

Bijvoorbeeld: atleten worden beroemd als ze buitengewoon blijven presteren. Voor hun prestaties op topniveau worden ze daar ook voor beloond, in de vorm van hogere lonen, meer waardering van het publiek, de beste coaches en andere exclusieve opportuniteiten in hun werkveld. Daartegenover staat dat ze continu moeten blijven presteren op dat hoge niveau en kwaliteit moeten leveren. Bij één misstap staat hun reputatie meteen onder druk.

Bij sterarchitecten worden die misstappen sneller aan de kant geschoven: vanaf dat het statuut van sterarchitect eenmaal bereikt is, maakt de naam alleen veel van je verplichtingen ongedaan. Het is een cultuur van trends geworden: nadat een toekomstig sterarchitect een project heeft verwezenlijkt dat om een of andere reden alle media-aandacht krijgt, springen plots de opdrachten als paddenstoelen uit de grond. Die toename aan projecten is dan ook de kans voor de sterarchitect om zijn of

haar stempel op een stukje van de bouwwereld te drukken. Die stempel is echter niet één die het best bij de stad past, maar is typisch één die meteen aan de architect zelf doet denken. Eender welk gebouw van Frank Gehry zou als het ware kunnen opgetild worden en in een andere stad worden neergezet: het project zou er identiek uitzien en herkenbaar blijven als een constructie van Frank Gehry. Die herkenbaarheid leidt mee tot media-aandacht, en vervolgens het ontstaan van een trend. Na de constructie geldt vaak dat de foto's op de cover van de magazines of de interviews achteraf net zo belangrijk zijn als het ontwerp zelf. Interviews met de bureaus die naast het gebouw leven, zien we echter nooit terugkomen tot het te laat is en er al problemen zijn.

Hoe is het zo ver kunnen komen?

Het huidige karakter van de westerse architectuur ondersteunt dit soort projecten. Dat karakter in België is gekenmerkt door het doen van kleinere ingrepen in bestaand weefsel. Voor al die kleinere ingrepen is een andere architect gekozen, wat automatisch leidt tot een grote verscheidenheid aan projecten die weinig relatie met elkaar hebben.

Vlaanderen is nu eenmaal zo geprivatiseerd en volgebouwd, dat de enige manier om nog een architecturaal punt te maken typisch bestaat uit het inroepen van een sterarchitect om een accent in het weefsel aan te leggen dat boven al de andere uitspringt. We willen vaak ook boven de anderen uitspringen. Het is een elementair onderdeel van onze individualistische, vrije tijdgeest. Daaruit komt ook het feit dat er verschillende soorten smaak en kunst zijn: verschillende mensen vinden zich in andere stijlen. Het is vaak in die contexten dat sterarchitecten dan ook worden ingezet: men

kiest op basis van de vorm een architect. Dat op zich is een mooi iets: we hebben het recht op creativiteit, eigenheid, persoonlijkheid: dat soort gebouwen tonen wie we zijn. In het begrip *starchitect* neemt de vorm jammer genoeg de overhand aan andere aspecten die even cruciaal zijn in de selectie van een architect: werkwijze, budget, klantvriendelijkheid etc.

We zien echter ook wel tegenbewegingen. Het feit dat een sterarchitect de kans krijgt om boven de anderen uit te springen, is iets wat vandaag niet altijd meer aanvaardbaar is. Het rekening houden met de omgeving en omliggende context en randvoorwaarden is immers belangrijker dan ooit. Zeker in Vlaanderen zijn wetgevingen rond stadsplanning strikt: een toren van 100 meter hoog kan niet zomaar in een verkaveling worden gezet. De vraag die we ons als architecten vandaag stellen is of het nog wel verantwoord is om X-aantal extra kubieke meters beton te gieten om een onwezenlijke uitkraging te maken. Is simpel en spaarzaam dan niet eerder iets dat aansluit bij de huidige ecologische tijdgeest?

Het is een vraag die voortvloeit uit een idee van gemeenschap en maatschappelijk belang van onze architectuur. En dat staat sterk in contrast met de huidige neoliberale maatschappij of mentaliteit, waar de sterarchitecten zich typisch mee verrijken.

Ter Illustratie

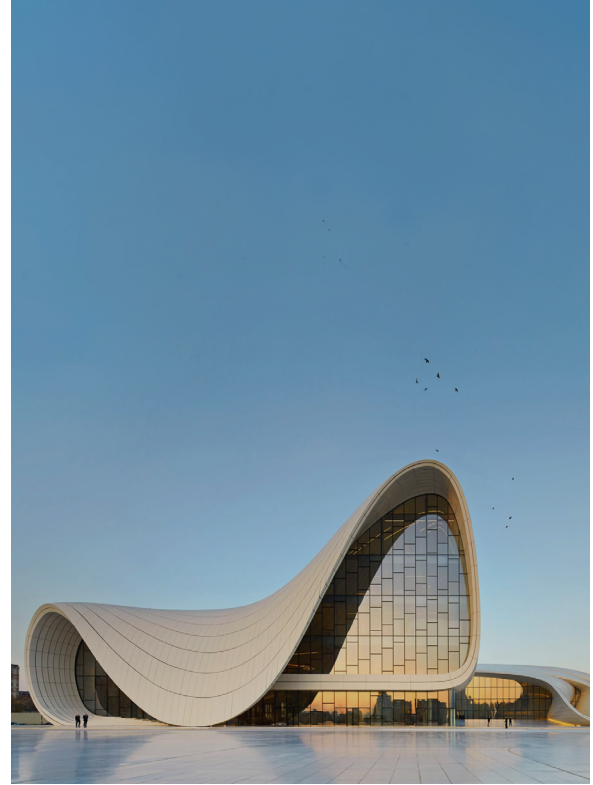
De aap is nu uit de mouw, maar over wat voor projecten gaat het nu juist? Aan de hand van enkele voorbeelden worden de argumenten geïllustreerd. Let wel: het is niet omdat deze specifieke projecten er nu uitgepikt worden, dat het slechte projecten zijn waar zoveel verkeerd mee is. Het is eerder de bedoeling om de juiste vragen te proberen stellen bij de projecten van typische sterarchitecten, om te leren waar verbetering mogelijk is.

BIG: The Mountain

Bjarke Ingels Group is één van dé grote namen binnen de internationale architectuur momenteel. De projecten zijn altijd gewaagd en modern, maar op een unieke manier. Het gaat verder dan de rechte lijn en de blokjes: het probeert altijd iets extra te doen. Dat levert vaak unieke megastructuren op, en *The Mountain* is daar één van. Het is een groot appartementencomplex, dat eruit ziet als één groot blok, diagonaal in twee gesneden. Dit zorgt voor een trapsgewijze opbouw, zodat terrassen niet exact boven of onder elkaar liggen, maar eerder schuin voor of schuin achter elkaar. Het project op zich is een interessant onderzoek naar hoe verschillende woonunits geschakeld en gestapeld kunnen worden.

Het wringt echter met de omgeving rondom. Het gebouw oogt vrij massief en gigantisch, zeker omdat het vlak naast een verkaveling ligt met allemaal laagbouw. De façade is afgewerkt met een transparant materiaal, maar desondanks is de scheiding tussen het perceel en de straat zeer abrupt. Dit is een typisch project waarbij het uitzicht vanuit de appartementen hoe dan ook geweldig moet zijn, maar hoe is het zicht vanuit de wijk naar de appartementen toe? Het oogt in elk geval als een vreemde eend in de bijt.

Mountain dwellings. © Maria Gonzalez

Heydar Aliyev Center, Baku, Azerbaijan. © Hufton + Crow

Zaha Hadid: de waarde van een naam

Het volgende voorbeeld is geen project, maar een figuur. Zaha Hadid was een revolutionair figuur binnen de architectuur. Ze bracht kunst binnen zoals nog nooit eerder, en realiseerde krommen en bogen waar futuristen alleen van konden dromen. Helaas overleed ze in 2016, en toch draagt haar bureau nog altijd haar naam. Ergens voelt dat wat vreemd aan, omdat een architect hoe dan ook zijn signatuur toevoegt aan een project. Nu ze er niet meer is, is elk project dat nog door haar bureau wordt ontworpen, geen authentieke Zaha Hadid meer. Of wel?

Het resultaat zal in elk geval nooit hetzelfde zijn. Zo schilderden de leerlingen van Pieter Paul Rubens toch anders dan hun leermeester, hoewel ze in zijn atelier werkten. Zou het binnen de architectuur dan niet zo moeten zijn dat een project de naam draagt van de echte ontwerper? Waarom behouden ze de naam? Is het een kwestie van reputatie, om de aandacht trekken, of is het eerder een eerbetoon aan deze unieke persoon?

De Oude Dokken in Gent

De Oude Dokken in Gent is een site waar de stad Gent aan volle stadsontwikkeling doet. Het masterplan langs het water moet een brochette voorstellen: stroken van groen afgewisseld met verschillende (woon)projecten, uitbesteed aan verschillende architecten.

De Faar en Mélopée

Twee van de gebouwen die er nu al staan, zijn de Faar van Stéphane Beel en de Melopee van Xaveer De Geyter. Dit zijn twee namen die niet onbekend zijn in de Vlaamse architectuurwereld. Beide architecten hebben hier schijnbaar veel vrijheid gekregen, als we zien wat voor compleet contrasterende projecten vlak naast elkaar zijn gepoot.

De gebouwen op zich zijn wat ze zijn: ze dragen een duidelijke stempel van de architect met waarschijnlijk een concept en een boodschap. Samen creëren ze echter een kakafonie: de Faar heeft een grote windval, en het grijze stalen skelet van de Melopee is helemaal verloren tegenover de roze geglazuurde tegel van de woontoren. Dat alles verergert door het gebrek aan aandacht voor de negatieve, open ruimte die ertussen ontstaat: het grijze, schaduwrijke, winderige plein trekt in geen geval aan tot verder gebruik. Men kan zelfs de sterarchitecten niet zomaar zonder onderlinge conversatie loslaten, want ze kunnen elkaars project en de omgeving errond sterk ondermijnen.

De Faar (toren, links) en Mélopée (rechts). © Stijn bollaert, SoGent

Guggenheim Museum. © Wikipedia

Frank Gehry

Ecologie versus expressie

Frank Gehry is dé architect waar bij men zich de vraag kan stellen: “is dit nu echt wel nodig?” of “Zou het gebouw niet beter verwijzen naar de lokale architectuur of het onderwerp?”. Het zijn typisch projecten waarbij kosten nog materialen worden gespaard om een zeer specifieke esthetiek te bekomen: die van Frank Gehry. Monumenten en grootse aandachtstrekkers zijn essentieel binnen een stad: ze trekken toeristen aan, geven karakter en ijkpunten. Toch is het binnen de hele duurzaamheidskwestie niet de vraag of hetzelfde effect bekomen zou kunnen worden met wat minder. Het is het soort architectuur waarbij esthetiek op de eerste plaats komt, en als daar een twee keer zo grote koelinstallatie voor nodig is, of vijf ramenwassers die dagelijks een ronde moeten doen, dan is dat maar zo. Is dat nog wel aanvaardbaar in de huidige context van klimaatopwarming?

Er bestaat een hele reeks aan voorbeelden: denk maar aan de talrijke prestigeprojecten in het Midden-Oosten. Het Guggenheim Museum van Bilbao is een heel typisch voorbeeld van Frank Gehry: het diende als trekpleister voor toeristen en heeft de stad mede terug op de kaart gezet dankzij de kracht van Frank Gehrys sterrenstatus. De vraag is echter of de locals hier wel op zitten wachten. Of het antwoord nu ja of nee is, moeten architecten zich altijd bewust zijn van dit soort vragen wanneer ze een ontwerp aanvangen.

Is dat nu écht een probleem?

Vaak zijn *starchitects* de architecten die de kans krijgen om te breken met de huidige trends en daarom ook iets volledig nieuws introduceren. Zaha Hadid was een pionier in de wereld van vloeiende lijnen en Le Corbusier bracht geometrie naar een ongezien niveau.

Hoewel dit artikel vooral kritisch naar hen kijkt, moet het gezegd zijn dat hun belang binnen de Architectuur met de grote “A” niet te onderschatten is. Ze zorgen immers voor innovatie en vernieuwing. Zonder creativiteit is ons beroep verloren. Wat daarentegen essentieel is, is dat ze zich bewust zijn van de voorbeeldrol die ze spelen naar de buitenwereld toe. Het zijn hun projecten die van de media-aandacht genieten en dus ook de visie op architectuur vormgeven. Ze hebben de kracht om mensen te onderwijzen over architectuur, of om het beeld dat mensen hebben van architectuur zodanig te vertekenen dat hun wensen onrealistisch worden. De grote projecten zijn dus essentieel, maar er zijn ook risico's.

Allereerst is de kans dat de kloof tussen architect en bouwheer of architect en publiek veel groter is dan bij een architect zonder sterrenstatus, door het ego dat meespeelt. Sterarchitectuur gaat typisch gepaard met het ontwerpen van theoretische concepten, die al snel zweverig kunnen worden. Dat is gevaarlijk omdat architectuur hoe dan ook een praktische aangelegenheid blijft.

Ten tweede is het zo dat de beste architecten niet per se de sterarchitecten zijn. Er komt ook een grote portie charisma en netwerk aan te pas, alsook het lezen en inschatten van de tijdgeest.

Ten derde genereren ze voor het brede publiek een beperkt beeld van spektakelarchitectuur, waardoor mensen een vertekend beeld

kunnen krijgen van wat architectuur in zijn volledigheid nu juist is. Er zijn namelijk zoveel meer spelers die ook de aandacht verdienen. Het is als een film: meestal kent iedereen alleen de naam van de hoofdrolspelers en wordt de film afgezet voor de aftiteling goed en wel begonnen is.

Tot slot is er het grootste risico, namelijk dat er wordt afgeweken van één van de grootste architecturale verantwoordelijkheden. Architecten zouden in zekere mate altijd ten dienste moeten staan van de maatschappij. Ze maken iets in de reële wereld dat er voor een lange tijd zal staan, en door vele mensen gezien en gebruikt zal worden. Vanaf het moment dat macht, reputatie of geld daar een rol in spelen, dreigen die fundamentele waarden in het gedrang te komen, wat absoluut niet zou mogen.

Het ABC van het vak: Architectuur is Bewust Creëren

De afstand tussen de sterarchitect die bovenaan de piramide pronkt en de aarde waarop die ideeën effectief moeten worden gebouwd, kan dus behoorlijk groot worden. Hoe groter de naam, hoe groter de kloof vaak is. Dit artikel is dus niet zozeer een afrekening van de bekende namen of genoemde voorbeelden, het is eerder een aanmaning tot bewustwording, een herinnering aan enkele fundamentele waarden van ons beroep die in dat soort contexten verloren gaan.

Als architect in spe moeten we één collectieve gedachte uitdragen, een algemeen vast idee van wat goede architectuur moet inhouden, en respect voor de randvoorwaarden moet daar deel van zijn. In plaats van elkaars projecten met individualisme te ondermijnen

en de piramidale hiërarchie te bewaren om de ego's te voeden, kunnen we met een gemeenschappelijk basiskader aan de slag. Dat zijn basisprincipes waarop we ons baseren, en die bestaan nu ook al: voldoende groen in de ruimte, geen inkijk bij de burens, ... Het is een basiskader waarin alle architecten dan samen zouden werken, maar dat wel breed genoeg is om nog voldoende individuele expressie toe te laten. In sommige contexten mag dat kader zelfs heel breed zijn, aangezien innovatie en creativiteit zeker nodig is en blijft.

Finaal blijft de boodschap om altijd aandacht voor kwaliteit te hebben, onafhankelijk van het prijskaartje of de prestige van het project. Soms is het beter om je project op te laten gaan in het bestaande weefsel dan om een poging te doen om eruit te springen in een wanhopige schreeuw om aandacht. Je mag zeker trots zijn op je verdienste, maar denk nog eens terug aan de kerntaken van de architect in een uitdagende 21ste eeuw vooraleer je in Dubai het zoveelste kunstmatige eiland mag opspuiten waar de nieuwste wolkenkrabber een kille schaduw werpt op de historische en verloederde stadskern.

Geschreven door ALEXANDER ULRIX

BRONNEN

1. WIKIPEDIA. (2024). *Starchitect*. Geraadpleegd op 21 mei 2024, van <https://nl.wikipedia.org/wiki/Starchitect>.

Een blinde blik op architectuur

Architectuur wordt vaak gezien als een visuele kunst, maar wat gebeurt er als we het ervaren zonder te kunnen zien? Het verhaal begint met de persoonlijke reis van Hannes Wallrafen, een fotograaf die in 2004 plotseling blind werd. Zijn transformatie opende niet alleen zijn ogen op persoonlijk vlak, maar leidde ook tot een nieuw, diepgaand begrip van architectuur via andere zintuigen. Het zal duidelijk worden dat architectuur verder gaat dan het visuele, waardoor een verhaal ontstaat waarbij het traditionele idee van architectuurervaring wordt bijgesteld, maar ook het begrip van illusie in de architectuur wordt verbreed.

Van visie naar perceptie: een nieuwe architectuurbeleving

De Nederlandse fotograaf Hannes Wallrafen werd in 2004 op korte tijd blind als gevolg van een progressieve oogziekte.

In zijn boek *Architectuur door andere ogen* beschrijft hij samen met andere lotgenoten hoe architectuur ervaren kan worden zonder beroep te kunnen doen op het zicht en hij hekelt dat openbare gebouwen letterlijk onzichtbaar zijn voor blinden en slechtzienden. Wallrafen pleit voor een ontwerpfilosofie die visuele esthetiek overstijgt om een architectuurervaring met betrekking tot alle zintuigen te omarmen.

Zijn werk benadrukt het belang van het integreren van tactiele en auditieve elementen in architectonische ontwerpen om ruimtes te creëren die toegankelijk en betekenisvol

zijn voor iedereen, inclusief blinden en slechtzienden.¹

Klikklak als verlengstuk van de zintuigen

In een wereld waarin architectuur niet alleen wordt gezien maar ook gevoeld en gehoord, gebruikt Hannes Walrafen de klikklak als zijn unieke lens om ruimtes te ervaren. Voor Hannes is de klikklak geen gewoon instrument, maar eerder een verlengstuk van zijn zintuigen, waarmee hij de subtiele nuances van architectonische ontwerpen kan ontdekken.

Wanneer hij door gebouwen dwaalt, laat hij de klikklak klikken, en zo neemt hij elk geluid op als stukje van de complexe puzzel die de architectuur voor hem kan zijn. Door de weerklank van de klikklak kan hij achterhalen welke soort materialen zijn gebruikt of hoe hoog de ruimte is. Zo zal in ruimtes met harde materialen meer echo te horen zijn en in grote ruimtes de reflecterende geluidsgolf er langer over doen om terug te keren. Deze interpretaties kunnen dan worden versterkt of aangevuld door andere zintuigen zoals geur en gehoor. Zo beschrijft hij hoe de plotse waarneming van pratende stemmen en de kenmerkende geur van koffie bij het openzwaaien van een deur de aanwezigheid van een bar verraadde.¹

**“Mijn zintuig zien heeft
plaatsgemaakt voor voelen en
luisteren.”**

De kracht van woorden

Voor blinden en slechtzienden is architectuur een uitdaging die ze met hulp van woorden van anderen ervaren. Terwijl de meeste mensen zich een ruimte voorstellen door hem te zien, vertrouwen mensen met visuele beperkingen op levendige, gedetailleerde beschrijvingen om gebouwen te kunnen begrijpen. Voor Hannes zijn woorden belangrijk omdat ze hem in staat stellen om in zijn geest de structuur, de vorm en de sfeer van een gebouw te zien. Door de zorgvuldige en beeldende taal van anderen mee te volgen zoals bijvoorbeeld beschrijvingen van de textuur van muren, hoogtes van plafonds en indelingen van kamers, kan iemand met een visuele beperking zoals Hannes diepe inzichten verwerven over de ruimtes die hij niet kan zien.

Deze architectuurervaringen zijn als vanzelfsprekend subjectief aangezien iedere omschrijving een interpretatie is die gevormd wordt door de specifieke waarnemingen en voorkeuren van degene die het vertelt. Hierdoor wordt architectuur niet alleen gezien als fysieke eigenschappen maar ook persoonlijke interpretaties waarbij de verhalen net zo belangrijk zijn als de structuren zelf.

© Saynzo Osinga, NOV'82 Architecten

“Als ik hen vraag mij een beschrijving te geven van de gebouwen die we passeren, krijg ik van elke persoon iets totaal anders te horen. De een vertelt over de architectuur, de ander over de bedrijven of winkels of over hoe druk het is of hoe kleurrijk. Ik ben dus afhankelijk van anderen manier van kijken. Dat wil ik liever niet. Ik mag dan blind zijn, maar ben het liefst zo onafhankelijk mogelijk. Als ik gebouwen nu eens kon voelen, dacht ik. En zo kwam ik op het idee voor schaalmodellen van be-roemde gebouwen.”²

HANNES WALLRAFEN

Tactiele ruimte-ervaring met audiomaquette

Met als missie blinden en slechtzienden architectuur op een dieper niveau te laten ervaren, sloeg Wallrafen de handen in elkaar met architect Jante Leupen. Samen creëerden ze tactiele, auditieve schaalmodellen van openbare gebouwen. Dit gebeurt door gebruik te maken van de materialen uit de ruimte en omgevingsgeluiden, aangevuld met extra informatie over de betreffende ruimten. Zo kunnen blinden de lay-out van een gebouw verkennen en tegelijkertijd de bijbehorende geluiden beluisteren.³

Het eerste gebouw dat diende als proefproject voor de audiomaquette is dat van de Nederlandse Tweede Kamer. Mensen met een visuele beperking gaven in gesprekken aan benieuwd te zijn naar de indeling en het functioneren van het gebouw. Met een oppervlakte van 1,12 op 1,39 meter en schaal 1:50 is het model eenvoudig te bestuderen voor iedereen. Ook een aangepaste hoogte maakt de maquette toegankelijk voor kinderen en rolstoelgebruikers.³

Bezoekers verkennen het gebouw met de hand en maken zo een onderscheid tussen de koude stenen vloer van de ene ruimte, de warmte van het tapijt in de volgende, en het gevoel van het houten meubilair in nog een andere ruimte. Net deze verschillen in beleving maken het makkelijker om het beeld van een gebouw te begrijpen. Met een koptelefoon krijgen gebruikers dan drie verschillende soorten informatie wanneer ze door de maquette tasten: een audiobegeleiding die de weg wijst in combinatie met omgevingsgeluiden, de architect van het gebouw met extra uitleg over de totstandkoming van het ontwerp, en een optie met extra info gericht op jongeren. Het aanraken van een van de vijfenveertig schaalfiguren – georiënteerd in een bepaalde richting

– bepaalt wat de gebruiker te horen krijgt en met een druk op de knop wordt van audio-informatiebron gewisseld.³

Toepassingen en impact

Audiomaquettes hebben al grote impact gehad op de manier waarop blinden architectuur ervaren. Deze technologie wordt toegepast in educatieve instellingen, musea en openbare ruimtes over de hele wereld, waardoor mensen met een visuele beperking een gelijkwaardige toegang krijgen tot architectonische schoonheid. Zo werd ook in de Gentse Krook een gelijkwaardige voelmaquette met 21 gebouwen en kunstwerken geïnstalleerd. De bezoeker kan er de stad en de kunstwerken voelen, zien, en door middel van een knop gebouwen, pleinen en kunstwerken laten oplichten en informatie opvragen.⁴

Zien met handen en orgen. © Architectuur NL

Bovendien groeit de aandacht voor mensen met een visuele beperking bij verschillende gebouwen in België. Van de lakenhallen in Ieper tot de Sint-Baafs Kathedraal in Gent, diverse historische gebouwen in België hebben bronzen voelmaquettes geïntroduceerd. Deze maquettes maken het voor blinden mogelijk om monumentale gebouwen op een tactiele manier te ervaren.

In tegenstelling tot Le Corbusiers beperkte definitie van architectuur als een *“prachtig spel van volumes onder de zon”*, herdefinieert het werk van Hannes Wallrafen architectuur als een meer zintuiglijke ervaring. Met zijn innovatieve audiomaquettes ontdekt hij een wereld waarin architectuur niet alleen gezien, maar ook gehoord en gevoeld wordt. Door tactiele modellen te combineren met omgevingsgeluiden opent hij diepere inzichten in vorm en ruimte voor blinden. Zo worden alle zintuigen betrokken bij de architectonische ervaring, waarbij elke klik of elk geluid een nieuw verhaal vertelt over verborgen schoonheid in de gebouwde omgeving om ons heen.

Geschreven door KASPER BRUGGEMAN

BRONNEN

1. HULSMAN, B. (2012, November 14). *Klikklak! Een gebouw zien met je oren*. NRC; NRC. <https://www.nrc.nl/nieuws/2012/11/15/klikklak-een-gebouw-zien-met-je-oren-1172734-a1164495>.
2. LANTING, I. (2020, December 14). *Project laat blinde fotograaf de Nachtwacht voelen*. RD.nl; Reformatorisch Dagblad. <https://www.rd.nl/artikel/904523-project-laat-blinde-fotograaf-de-nachtwacht-voelen>.
3. *Zien met handen en oren*. (2015, February 3). Architectuur.nl. <https://www.architectuur.nl/inspiratie/zien-met-handen-en-oren/#:~:text=Een%20audiomaquette%20is%20een%20tactiel,te%20maken%20van%20het%20interieur>.
4. Gent, in. (2021). Voelmaquette in Gent | radio2. Radio2. <https://radio2.be/lees/voelmaquette-in-gent?view=app>.

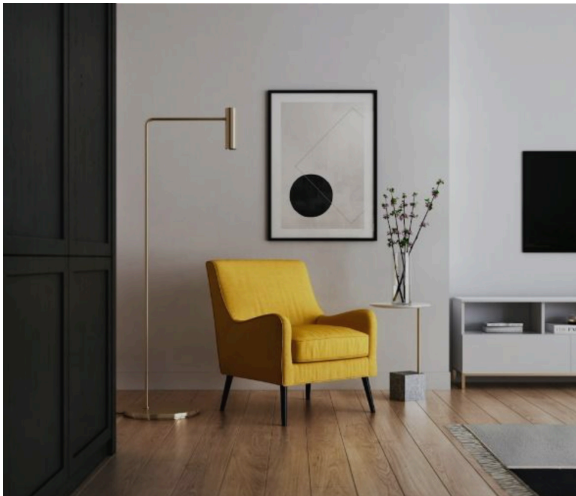
De rol van kleuren in interieurdesign: een overzicht

Kleuren hebben een zekere impact op hoe we ruimtes waarnemen en ervaren. Dit artikel geeft een kort overzicht van de effecten van specifieke kleuren, alsook de eventuele toepassingen waar ze nuttig voor kunnen zijn.

Warme kleuren

Deze kleuren stralen warmte uit, maar ook energie en activiteit. Ze bieden een zekere stimulus, in slechte en goede zin. Zo kan **rood** enorm oppeppend zijn, maar ook sneller stress bezorgen. Het is daarom aan te raden dit enkel als accentkleur te gebruiken, of in donkerdere tinten. **Geel** is dé kleur voor enthousiasme en optimisme, en wordt vaak gebruikt in ruimtes waar leuke activiteiten centraal staan. **Oranje** zit tussen de twee in, en stimuleert enthousiasme en creativiteit. Het kan daarom zeker gebruikt worden in kleuterscholen of bureauruimtes.

© Unsplash

Vergelijk bijvoorbeeld deze twee woonkamers: wat vindt je zelf de beste keuze?

Geel is in de eerste foto een accentkleur: het doet de stoel meteen in het oog springen en voegt een positieve, leuke noot toe aan de ruimte. De tweede ruimte daarentegen oogt veel drukker en homogener: je weet niet goed waar eerst te kijken.

© artincontext.org

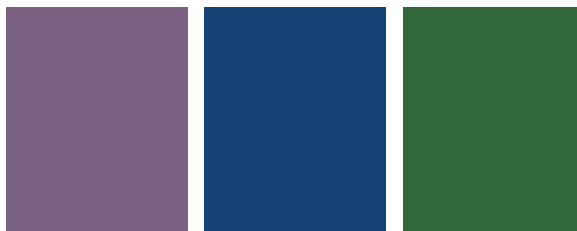

Koude kleuren

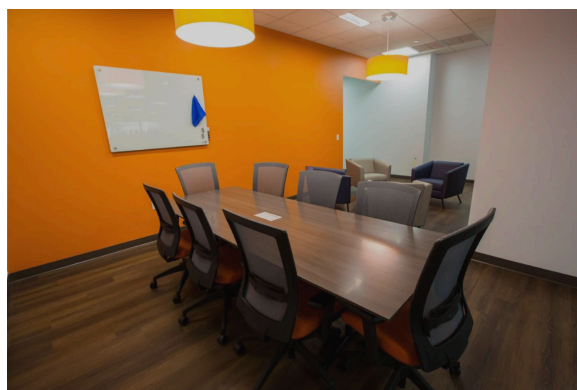
Over het algemeen hebben deze kleuren het omgekeerde effect: ze werken kalmerend en zorgen voor een bepaalde rust in de ruimte. Dat betekent niet dat ze minder karakter geven.

Blauw staat typisch voor stabiliteit, veiligheid en vertrouwen. Het is de ideale kleur om te gebruiken in professionele omgevingen waar deze waarden belangrijk zijn, of om een rustruimte comfortabel aan te kleden. **Groen** doet denken aan de natuur, balans en harmonie. Dat is ideaal voor ruimtes geassocieerd met rust en kalmte, of genezing. Denk maar aan ziekenhuizen, gezondheidscentra of rustoorden. Misschien kan het lonen om eens af te stappen van de steriele witte wanden! **Paars** is een combinatie van rood en blauw, een warme en koude kleur. Dat zorgt voor een gemengd effect, waarbij de kalmte weliswaar domineert. Traditiegetrouw is het ook een kleur geassocieerd met luxe en status. Kijk maar naar de koninklijke juwelen van het Britse Koningshuis. Dat maakt het in architectuur ideaal voor elegante en weelderige ruimten.

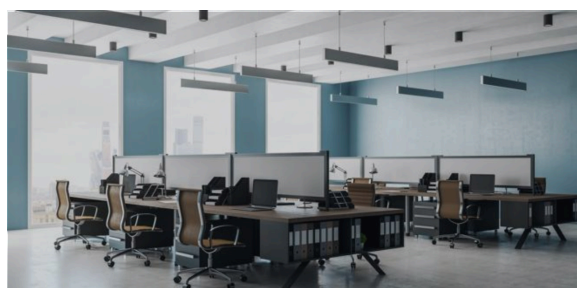
Als we de foto van de blauwe leefruimte naast die van de rode leggen, is deze veel rustgevender. Ondanks het gebruik van donkere kleuren die meer licht absorberen, oogt de ruimte toch nog voldoende licht. Dat komt door het gebruik van lichte tinten blauw op de voorgrond (in combinatie met enkele neutrale kleuren zoals wit en grijs) en eerder een donkerblauw op de achtergrond. De twee kantoorruimtes moeten het contrast verduidelijken tussen het gebruik van warme en koude kleuren in een productieve context. Als je heel de dag aan een bureau moet werken, is een blauwe kleur ideaal voor een stabiele productiviteit. Oranje of geel zou te afleidend zijn. Als het echter gaat over kortstondige productiviteit, zoals een brainstorm sessie of efficiënte vergadering, kan oranje net die kleine boost geven.

© www.thespruce.com

© www.befurniture.com

© www.paintersinc.net

Neutrale kleuren

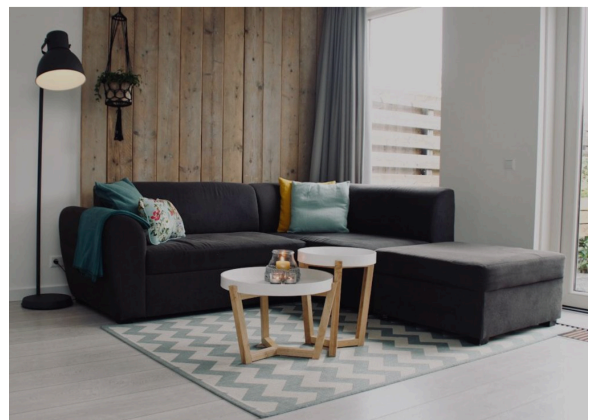
Als je niet zeker bent welke kleur verf te gebruiken, kan je altijd opteren voor neutrale kleuren: je kan er weinig verkeerd mee doen. Ze zorgen voor een vorm van eenvoud en tijdloosheid. Daartegenover staat dat een volledig witte ruimte heel steriel kan aanvoelen (denk maar aan het ziekenhuis), en grijs of beige snel saai kunnen worden.

Een algemene kracht van **wit** is dat het veel licht binnen trekt, en werkt in combinatie met eender welke kleur. Het is daarom aan te raden wit te gebruiken met andere kleuraccenten, om de ruimte spannend genoeg te houden zonder te overstimuleren. **Grijs** zorgt voor een zekere moderniteit en minimalisme. Het werkt als een goed alternatief voor wit als achtergrondkleur. Te donker grijs kan dan weer een averechts effect hebben, en wordt best gecombineerd. **Beige** is de warmste van alle neutrale kleuren en kan, in de juiste verhoudingen, uitnodigend zijn, zonder te overweldigen. Het is een klassieker voor leefruimtes en eetruimtes.

De leefruimte hiernaast weergegeven oogt tijdloos en toch modern, en wordt echt opgemerkt door de lichtinval en de groene en beige accenten. Zonder die aankleding echter zou het evengoed een ziekenhuiskamer kunnen zijn. Het is veel minder intrigerend dan een ruimte met meer kleur: het spreekt niet aan tot activiteit, maar je wordt er ook niet meteen erg rustig door. Vergelijk dit met een ruimte waar contrast een veel grotere rol speelt: de **zwarte** fauteuil springt meteen in het oog. Desondanks blijft de ruimte rust uitstralen, en het beige hout op de achtergrond zorgt voor meer karakter.

© Unsplash

© Unsplash

Enkele vuistregels

» **Contrast is belangrijk**, maar opgelet met het direct combineren van een warme en koude kleur: gebruik de zachte neutrale kleuren als overgang. Vooral wit en zwart zijn hier sterk in.

» Gebruik beter **verschillende tinten van één kleur** in combinatie met een neutrale kleur, dan verschillende kleuren door elkaar. Zo krijgt de ruimte ook één bepaald karakter en thema.

» **Accentkleuren** zijn typisch de huidige norm in modern interieurdesign: een neutrale kleur wordt als basis genomen, en dan worden daar in beperkte mate enkele kleuren aan toegevoegd, via specifieke elementen. Zo kan één van de vier muren in een andere kleur worden geverfd, of zijn alle meubels marineblauw in een witte kamer.

» Houd rekening met de **lichtinval**: een ruimte met weinig ramen heeft nood aan wat wit, omdat het anders al snel donker wordt. In een goed verlichte ruimte komt zwart eigenlijk beter tot zijn recht.

Geschreven door ALEXANDER ULRIX

BRONNEN

1. DEVLIN, K. (2016). *The Importance of Colour in Architecture*. Geraadpleegd van <https://www.architecture.com/knowledge-and-resources/knowledge-landing-page/the-importance-of-colour-in-architecture>.
2. KWALLEK, NANCY & WOODSON, HARRELL & LEWIS, C. & SSALES, C.. (1997). *Impact of three interior color schemes on worker mood and performance relative to individual environmental sensitivity*. Color Research & Application. 22. 121 - 132. 10.1002/(SICI)1520-6378(199704)22:2<121::AID-COL7>3.0.CO;2-V.
3. ARCHDAILY. (2023). *Kleur in architectuur als een krachtig communicatiemiddel*. Geraadpleegd van <https://www.archdaily.com/1005741/color-in-architecture-as-a-powerful-communication-tool>.
4. ARCHDAILY. (2018). *De rol van kleur in architectuur: visuele effecten en psychologische stimuli*. Geraadpleegd van <https://www.archdaily.com/895498/the-role-of-color-in-architecture-visual-effects-and-psychological-stimuli>.
5. CHING, F. D. K., & BINGGELI, C. (2014). *Interior Design Illustrated*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

© Unsplash

Het verhaal achter Dear Architects

Paulien Gekiere is het kloppend hart achter Dear Architects, een organisatie die ijvert voor een betere sociaaleconomische positie voor architectuurwerkers. Vandaag werkt Dear Architects samen met BAU (Belgian Architects United) aan een organisatie die de stem van mensen die werken in de architectuursector een platform wil geven. Paulien ziet zichzelf als een freelancer met een missie: ‘van fantastische architectenbureaus ook fantastische bedrijven te maken.’ Ze werkte al samen met het NAV, VAI en Marge Architecten. Ze geeft daarnaast ook les op de Sint-Lucas Campus van de Faculteit Architectuur van de KU Leuven in Gent en Brussel. Daarbij organiseerde ze al verschillende korte opleidingen in het kader van leren ondernemen als freelance architect.

© Paulien Gekiere

Hoe is Dear Architects ontstaan?

“In oktober 2022 heb ik een open brief geschreven, ook te vinden op de website van Dear Architects. Dat was op het moment dat de inflatie zeer sterk was. Ik ging in die periode voor NAV ook een opleiding geven voor vennoten, over kostencalculatie en prijszetting. Er werd mij dan ook gevraagd om een peptalk over *archi-entrepreneurship* te geven. Dus dan ging ik een uurtje vertellen over het belang en de impact van zakelijk management in de context van een architectenvennootschap. Toen kreeg ik vanuit verschillende hoeken en kantoren van

architectuurwerkers de vraag: “de prijzen stijgen zo snel, hoe zit het met ons?”. Ik was vrij pessimistisch over het thema *archipreneurship* tijdens het voorbereiden van die lezing. En in die namiddag heb ik een open brief gepost, waar enorm veel reactie op is gekomen. Toen werd het duidelijk dat de groep architectuurwerkers nog zo weinig vertegenwoordigd was. Er werd te weinig over gesproken. En zo is *Dear Architects* dus geleidelijk aan ontstaan.”

Daarna is de beweging snel gegroeid.

“Ja, maar aan de andere kant kunnen we nog heel veel doen om het groter en professioneler te doen. We zouden ons nog veel meer moeten verenigen. Dus het gaat snel, maar het mag voor mij nog sneller!”

Je zou het kunnen zien als een pioniersorganisatie. Zo’n vereniging bestond immers niet binnen de architectuursector.

“Er zijn dan ook nog meer artikelen in de media gekomen, die ons in een stroomversnelling brachten. In dezelfde periode is ook BAU (voorheen *Wanorde van Architecten*) ontstaan, doordat verschillende architectuurwerkers met elkaar in contact begonnen te treden.”

Wat zijn uw persoonlijke ervaringen als architectuurwerker en zelfstandige?

“Ik ben van opleiding interieurarchitect, wat misschien zelfs nog een extra kwetsbare positie is als je in een architectenkantoor wilt werken, omdat je niet vertegenwoordigd wordt door de Orde. Toen ik voor het eerst solliciteerde kreeg ik een zelfstandig statuut aan €10 per uur. Ik was trots om dit thuis te vertellen, maar mijn ouders vonden dit onacceptabel, zij waren immers zelf ook zelfstandigen. Ik heb toen van mijn werkgever wel een bediendencontract gekregen, omdat ik als interieurarchitect ook geen stage moest volgen. Dan ben ik in mijn tweede job als freelancer gestart, ik had het daar erg moeilijk. Ik had er op die leeftijd eerlijk gezegd de zelfdiscipline en de middelen niet voor. Daarna ben ik opnieuw bediende geworden voor een heel aantal jaren. Sinds het begin van *Dear Archi-*

tects heb ik deze keer wél heel bewust gekozen voor het zelfstandigenstatuut. Ik sta er nu heel anders tegenover dan toen ik begon met werken. Ik denk dat als je er bewust voor kiest en ermee bezig bent, dat het een mooi statuut is. Zelf had ik ook geen financiële reserves. Ik heb na mijn opleiding interieurarchitectuur nog een opleiding monumentenzorg gedaan op eigen kosten. Het was dan ook erg moeilijk om als zelfstandige te starten zonder reserves.”

In België zijn er heel wat freelancers in de architectuursector. Hoe komt dat?

“België is inderdaad koploper op dat vlak. Er is geen onderzoek dat aantoonst hoe dat komt. Maar we werken met een stagestatuut dat van oudsher als zelfstandige is. Dus het lijkt daar wat uit gegroeid. Misschien was het vroeger logischer omdat architecten vroeger meer alleen opereerden. Je deed eerst je stage en leerde dan van je stagemeester je stiel om dan echt effectief op jezelf te beginnen werken. Sinds de komst van grotere kantoren mocht het beroep architect ook door die grotere kantoren gedaan worden, via nieuwe overeenkomsten. Nu is het dus totaal niet meer zo logisch dat het beroep als zelfstandige gedaan wordt.”

Voor ons als studenten is het onderwijs natuurlijk de plek waar we klaargestoomd worden om in de architectuursector te gaan werken.

Wat is de rol van het architectuuronderwijs in deze kwestie? Is het ook niet aan hen om ons beter voor te bereiden?

“Ik hoor heel vaak van studenten dat ze geen management krijgen tijdens hun opleiding. Ik geef zelf les in management aan Sint-Lucas (KU Leuven Faculteit Architectuur Sint-Lucas in Gent). Voor mij waren er natuurlijk ook lesgevers management, dus je krijgt het misschien wel, maar het is zeer moeilijk te bevatten als student. Ik probeer zelf ook in de lessen niet alleen uit het standpunt van de vennoot les te geven, maar ook vanuit het standpunt van de architectuurwerker te spreken. Die beweging zou misschien wel interessant zijn voor andere architectuurfaculteiten om hierbij stil te staan. In de huidige situatie hebben startende architectuurwerkers ook ondernemersvaardigheden nodig. Ik probeer de studenten bijvoorbeeld de grootteorde van de stagelonen te leren begrijpen, om ze binnen een breder perspectief te kunnen kaderen. Hierbij wil ik op z'n minst bereiken dat er geen stagiaires meer onder de wettelijk vastgezette prijzen gaan werken. Daarnaast denk ik ook dat onze opleiding als academische opleiding zijnde ons heel veel vaardigheden bijbrengt. Maar heel veel praktische kennis ga je nog niet hebben, we moeten ons daarom voortdurend bijscholen. Misschien is het dan ook goed om je bij te scholen over andere thema's dan louter de technische.”

Bij ons op de campus worden er wel workshops georganiseerd om *soft skills* bij te brengen aan studenten. Dus er is wel degelijk vraag vanuit de studenten.

Zou de overheid misschien actie kunnen ondernemen, zoals het herinvoeren van de deontologische norm die de erelonen van architecten vastlegt?

Deze wordt in de praktijk immers nog onder de radar gehanteerd.

“Die norm houdt meer in dan enkel een tabel met tarieven en wordt vandaag inderdaad nog informeel, maar helaas zelden correct, toegepast. Dat architecten de norm toepassen zonder deze ten gronde bestudeerd te hebben is zeker een probleem. Het architectenberoep in België is wel nog tamelijk gereguleerd door de overheid. Er is dus een zeker spanningsveld tussen door bepaalde spelregels die de overheid aan architecten en consumenten oplegt. In Nederland is er bijvoorbeeld geen verplichting om met een architect te werken bij het bouwen. Persoonlijk ben ik geen voorstander om de regels rond erelonen naar de consument toe weer in te voeren. Waar ik wel sterk voor pleit is het maken van loonafspraken. Dus het maken van een arbeidsovereenkomst, wat meestal gaat om bedienden. Er wordt vaak de vraag gesteld of dat voor freelancers, zelfstandigen zonder personeel, ook niet aan de orde is. Bijvoorbeeld voor koeriers die pakjes rondbrengen is er onlangs een akkoord onderhandeld. Als we zoiets zouden kunnen hebben in de sector zou dat al een mooie basiskost zijn die vaststaat. Dan zou er een gelijke set aan spelregels zijn voor iedereen om zijn prijs te bepalen. Nu zien we dat de prijsdruk van bovenuit erg zwaar is. Die druk weegt nu heel zwaar op de werknemers, terwijl als we de werkers zouden beschermen van onderuit, zou er automatisch druk ontstaan naar boven toe. Want vennootschappen die het vandaag beter doen, die hun team

goed willen betalen, krijgen oneerlijke concurrentie van kantoren die hun werknemers onredelijk lage lonen betalen. Dus ik zie daar wel heil in een regulering. Ik denk dat een nieuwe deontologische norm moeilijk is om juist te krijgen, want de bouw is zo een complexe sector. We lobbyen momenteel bij verschillende organisaties om over een loonakkoord rond te tafel te gaan zitten”

“Nu zien we dat de prijsdruk van bovenuit erg zwaar is. Die druk weegt nu heel zwaar op de werknemers.”

PAULIEN GEKIERE

Bij ons als studenten (ingenieur-)architecten leeft het begrip ‘stage’ nogal; het heeft een negatieve connotatie gekregen in de media en we twijfelen enorm of het wel loont om die stage te doen.

Legt die stage geen basis om het ‘normaal’ te vinden dat men als architect veel uren klopt voor weinig geld?

“Ik denk dat het inderdaad klopt dat de stagelonen een blijvend en nefast effect hebben op de verloning van iedereen in onze sector. Er wordt vaak geopperd dat die onredelijk lage verloning echt nodig is omdat stagiaires die praktische kennis missen. Ik denk wel dat dat een beetje een achterhaald idee is, omdat bij alle sectoren een pas afgestudeerde nog zoveel

moet leren. Wat voor mij een groter probleem vormt, is het aandeel stagiaires tegenover de ervaren medewerkers. Doordat er zo'n grote uitstroom is in de sector is een heel groot deel stagiair. Dus moet je als vennootschap voortdurend nieuwe mensen aannemen, en ben je te veel nieuwe mensen aan het opleiden. Die verhouding zou anders moeten zijn; minder stagiaires tegenover ervaren mensen. Daarnaast is het mij een raadsel hoe de stagelonen worden bepaald, zelfs na twee jaar ermee bezig te zijn heb ik er nog geen antwoord op. Ze worden wel jaarlijks geïndexeerd, dat is al iets goeds. Normaal wordt een loonsafpraak bepaald na overleg tussen de twee partijen, maar bij ons zijn die stagelonen bepaald door de Orde. De voorzitter van de Orde heeft ze wel in vraag gesteld, dus hopelijk is de tijd nu eindelijk rijp om erover in gesprek te gaan.”

Hoe kunnen architectuurwerkers beter ondersteund worden in het onderhandelen en meer voor zichzelf opkomen?

U organiseert bijvoorbeeld workshops daarentrent.

“Ik organiseer inderdaad een opleiding daarover, daar leren we met kennis van zaken spreken over ons loon en ons contract. We leren er onze inkomsten en administratieve verplichtingen te monitoren door de basisprincipes van een boekhouding te begrijpen. Ook door het lidmaatschap van *Dear Architects* probeer ik een luidere stem te creëren voor werkers binnen onze sector. We zijn nu bezig met een voorstel voor een overeenkomst tussen vennootschappen en werkers, dus een contractvoorstel. We zien namelijk ook dat veel architectuurwerkers zelfs nog geen contract

hebben, wat een bijzondere vaststelling is. Ook het organiseren van samenkomsten is iets wat ik nog meer zou willen doen. Zo blijven mensen spreken met elkaar over dat thema. Ik geef wel lessen enzovoorts, maar ook de pauzes zijn zo waardevol om contact te hebben met anderen in gelijkaardige situaties. Elkaar vertellen hoe het in andere kantoren eraan toegaat, elkaar helpen, horen hoe anderen in andere kantoren vooruitgang geboekt hebben enzovoort. Dat zijn allemaal tools die bijdragen aan het emanciperen van architectuurwerkers.”

Dat lijkt me inderdaad een goede manier; in contact treden met elkaar en samen voor verandering zorgen. De rol van de Orde van Architecten is al vaak in vraag gesteld. Zij moet het opnemen voor de architectuurwerkers en heeft een zekere verantwoordelijkheid. Maar die ondersteuning lijkt er vandaag niet echt te zijn.

“Het is inderdaad zo dat er discussie is rond de taak van de Orde. De Orde moet ervoor zorgen dat de architect ‘in alle eer zijn taak kan vervullen’. Dat staat in de wet. Maar als onze sector nu zo onder druk staat, is de vraag dan; is het aan de Orde om daar verbetering in te brengen? Als we eens naar de Orde en de mensen erin kijken, zien we dat de Orde eerder een vertegenwoordiging van vennoten is. Als je kijkt naar de voorwaarden om verkozen te worden voor de Orde, moet je ouder dan 30 zijn, dus je zit al snel met een vertegenwoordiging van vennoten. Dat is eigenlijk niet logisch, want alle architecten betalen aan de Orde een bijdrage. De Orde zou het uitgelezen orgaan moeten zijn die ze allemaal vertegenwoordigd op een gelijke manier. Nu is er een hele negatieve sfeer rond de Orde; als je er iets slechts over zegt krijg je snel steun van andere architecten. De Orde blijft wel een democratisch orgaan: met enkel kritiek erop te uiten, ga je er ook niet komen. Ik merk ook dat er een grote kloof is tussen

enerzijds organisaties als de Orde en het NAV, die vooral met de praktische, technische en economische werking van architectuur bezig is en anderzijds het meer culturele veld waar het VAI en A+ deel van uitmaken. Er zijn heel weinig mensen die bij beide organisaties actief deelnemen. Er lijkt daar een onzichtbare muur tussen te staan. Mochten de mensen die cultureel hoog aangeschreven architectuur maken zich bij de Orde inzetten bijvoorbeeld, zou dat misschien verandering in gang kunnen zetten. Wij zitten zelf ook samen met de Orde, en hebben gemerkt dat de Orde oren heeft naar verandering. Er zijn al stappen gezet in de goede richting, bijvoorbeeld een aparte verkiezing van twee vertegenwoordigers van architecten jonger dan 30 jaar per provincie die momenteel georganiseerd wordt. Als de volgende verkiezingen zouden verlopen met verschillende kandidaten, die écht een visie op de werking van de Orde durven plegen, kan de Orde een beter representatief orgaan worden in de toekomst. Ik kijk liever naar hoe we het kunnen verbeteren dan te focussen op wat is misgelopen.”

Wat is de rol van het NAV dan?

Zij komen alleszins meer naar voren als vereniging, bijvoorbeeld op jobbeurzen staan zij ons als studenten ook te woord.

“Het NAV (Netwerk Architecten Vlaanderen) heeft inderdaad al heel veel betekend voor onze sector, en ijvert echt voor ons. Maar als je kijkt hoe het lidmaatschap in elkaar zit, dan zijn het doorgaans de bureaus die lid zijn van NAV, wat ervoor zorgt dat het NAV eigenlijk een werkgeversorganisatie is. Naar mijn gevoel een hele goede! Maar ik denk dat we ook wel nog een werknemersorganisatie missen, ook al zijn we freelancers. Dat probeer ik dus met *Dear Architects* te starten.”

Als we kijken naar de toekomst, wat zijn de plannen verder?

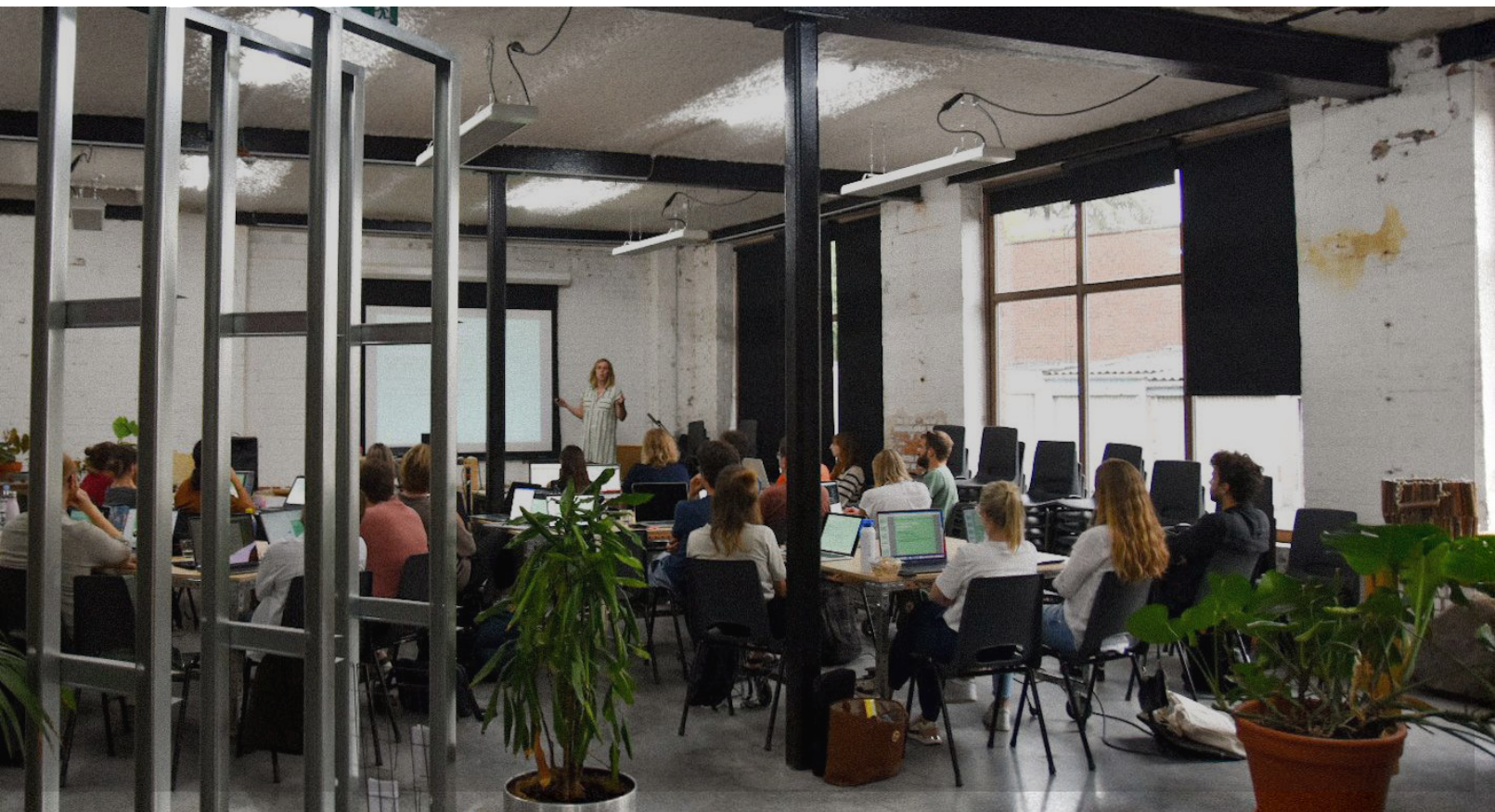
“We begonnen met ‘Milestone 1’, dat was een open oproep op Instagram genaamd ‘WASL’; Wage, Age, Sex, Location. Dus we peilden naar lonen, leeftijd, geslacht en plaats van tewerkstelling bij architectuurwerkers. Daarvan maakten we dan een analyse. ‘Milestone 2’ was dan de analyse van de loonbarometer, die is op 1 mei afgesloten, en werd ingevuld door 523 architectuurwerkers. Nu gaan we verder met ‘Milestone 3’, een voorstel voor een overeenkomst tussen vennootschappen en werkers. (zie eerder) Tegelijkertijd zijn we ook bezig achter de schermen met overleg met de Orde. We zijn ook actief aan het lobbyen om een overleg op te starten over loonsafspraken in onze sector. Als dat zou lukken, zouden we graag tegen dan een vereniging zijn die zich een werknemersorganisatie kan noemen. Één boodschap: van zodra je als architectuurwerker aan de slag gaat, word lid!”

Dear Architects vormt dus een organisatie die architectuurwerkers wil verenigen en hun ondernemerschap wil ondersteunen. Zo luidt het motto van *Dear Architects*:

“Alleen als we met z’n allen druk uitoefenen, zal er iets veranderen, en zullen ook architecten hun deel van de winsten die de bouwsector realiseert, kunnen opeisen.”

Geschreven door ROELAND VANMULDERS

© Paulien Gekiere

Design Express en de kracht van BIM

De laatste jaren is **Building Information Modeling (BIM)** een veelbesproken begrip tijdens bouw- en constructiebeurzen. Ondanks het moderne karakter door de voortdurend evoluerende technieken en innovaties, bestaat de basis van deze programma's al meer dan zestig jaar. Het was in die begintijden van BIM, toen de technologie nog in zijn kinderschoenen stond, dat enkele visionairen het potentieel van deze revolutionaire manier van werken in de architectuur en bouw begrepen. Design Express was een van die pioniers.

Van nicheconcept tot grootspeler

Al vanaf 1986, toen BIM nog een nicheconcept was, waren Lucas Vandersanden en Luc Janssens – de grondleggers van Design Express – al bezig met het maken van technische tekeningen voor architecten. Ze volgden de nieuwe technologische ontwikkelingen op de voet en zagen in dat BIM een fundamentele verandering zou teweegbrengen in de manier waarop architecten, ontwerpers en aannemers samenwerken.

Later zetten ze in op de ontwikkeling van BIM-software die gebruiksvriendelijk, krachtig en toegankelijk was voor professionals in de bouwsector. In de loop der jaren is Design Express uitgegroeid tot een van de leiders in de BIM-markt in de Benelux. Software programma's zoals, Vectorworks, Enscape, Twinmotion en Lumion zijn krachtige ontwerpplatformen

die architecten en ontwerpers bijstaan in hun ontwerpproces en voortdurend verder ontwikkelen.

Vectorworks en Enscape als technologische ontwerptools

Hoewel wij als studenten Design Express voornamelijk kennen van de standaard Vectorworks architectuurprogramma's die deel uitmaken van ons opleidingspakket, biedt men een breed scala aan software aan voor verschillende domeinen. Zo zijn er Vectorworks producten met diverse vakgebieden: architectuur, interieur, interieurbouw, stedenbouw & openbare ruimte, tuin- & landschapsontworp, en events & entertainment. Die programma's hebben telkens eigen specifieke *designtools* die van belang zijn in het bijbehorende domein.

De BIM-software van Design Express is voornamelijk gericht is op het ontwerpen, modelleren, documenteren en presenteren van architectuurprojecten. Die projecten kunnen variëren, of het nu gaat om het creëren van gebouwen, tuinen, podia of verbluffende interieurdesigns. Naast de uitgebreide 2D en 3D bibliotheken, heeft men er toegang tot diverse materialen om ideeën te visualiseren tot in de fijnste details. Daarnaast maakt de veelheid aan functies het mogelijk om creativiteit te ontplooien en efficiënt te werken, van eenvoudige renovaties tot complexe nieuwbouwprojecten

in 2D en 3D. Het is bovendien bij verscheidene pakketten mogelijk om plannen, doorsneden en aanzichten van het 3D-ontwerp automatisch te combineren om zo de weergave van het project zo accuraat mogelijk over te brengen.

Naast de domeinspecifieke tools beschikken de Vectorworkspakketten over de meeste standaard import- en exportmogelijkheden om optimaal samen te kunnen werken. Verder kunnen bestanden eenvoudig worden bewaard en uitgewisseld op de Vectorworks Cloud op elk tijdstip van de dag. Naast de krachtige Vectorworks software biedt Design Express ook Enscape aan, een revolutionaire *real-time rendering plugin* die naadloos integreert met Vectorworks. Met Enscape worden 3D-modellen omgezet in verbluffende visuals, waardoor ontwerpen op een compleet nieuwe manier kunnen worden verwerkt en gepresenteerd. Door middel van directe feedback kunnen ontwerpen meteen in een realistische 3D-omgeving worden ervaren, waardoor ontworpen ideeën op slag tot leven komen. Ontwerpfouten en -wijzigingen kunnen zo in een vroeg stadium worden geïdentificeerd en gecorrigeerd, wat uiteindelijk leidt tot efficiënter werken. Enscape maakt het dus mogelijk indrukwekkende visuals en video's te creëren om klanten te overtuigen en projecten te promoten.

Meer dan alleen software

Ten slotte is het belangrijk te vermelden dat Design Express meer is dan alleen een leverancier van software. Ze bieden ook een scala aan diensten – zoals trainingen, support en consultancy – aan die bijdragen tot het optimaal benutten van de software. Al deze eigenschappen maken van Design Express een belangrijke speler van architectuursoftware in de Benelux en het hoge niveau van expertise en service maakt van hen tevens een Autodesk Gold Partner.

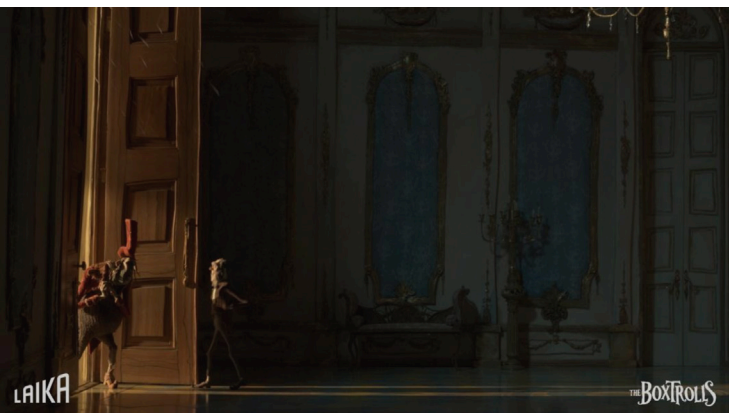
» Wist je dat?

De gerenommeerde animatiestudio LAIKA, bekend van films als Coraline, gebruik maakt van Vectorworks software voor het ontwerpen van hun sets en decors.

Geschreven door KASPER BRUGGEMAN

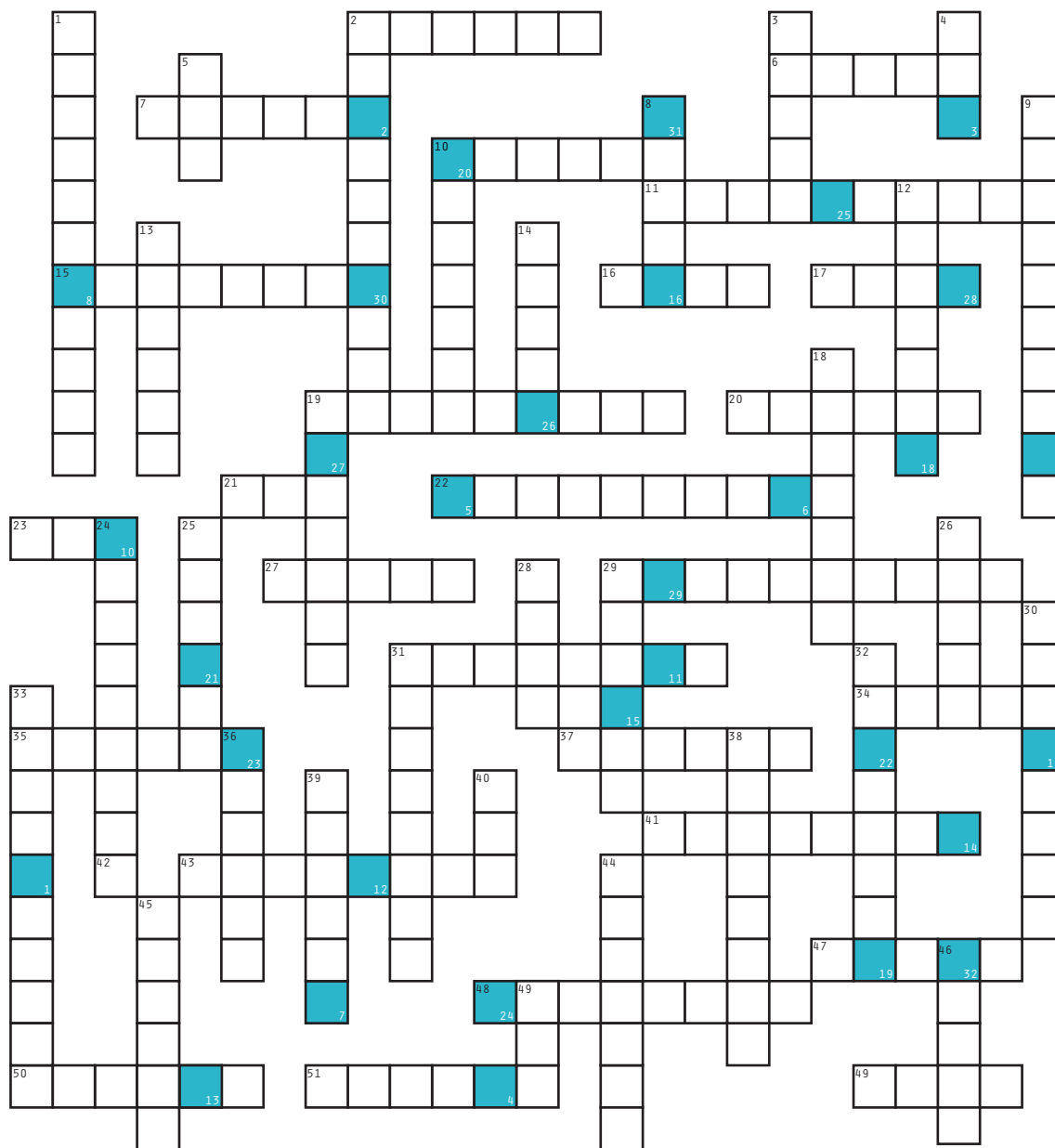
BRONNEN

1. LETSBUILD. (21 maart 2017). *De geschiedenis van BIM*. Letsbuild. <https://www.letsbuild.com/nl/blog/de-geschiedenis-van-bim>.
2. *Kom meer te weten over Design Express* | Design Express. (2024). Designexpress.eu. <https://designexpress.eu/nl/over-ons#:~:text=Onze%20geschiedenis,ze%20met%20veel%20interesse%20volgen>.
3. *How LAIKA Creates the Foundation for Their Films with Vectorworks*. (2023). Vectorworks.net. <https://www.vectorworks.net/en-US/customer-showcase/how-laika-creates-the-foundation-for-their-films-with-vectorworks>.

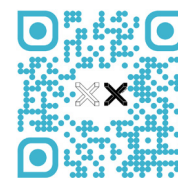
Kruiswoordpuzzel

Vul de termen en namen die te maken hebben met architectuur in op de juiste plaats en vind de sleutelzin.

“ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 ” - VOLTAIRE

Deze uitspraak benadrukt hoe illusie ons plezier kan brengen, omdat het ons in staat stelt om te dromen, te fantaseren en te genieten van de magie van het leven, zelfs als het niet helemaal echt is.

Scan voor de vragen!

VR: Toch veel meer dan een simulatie!

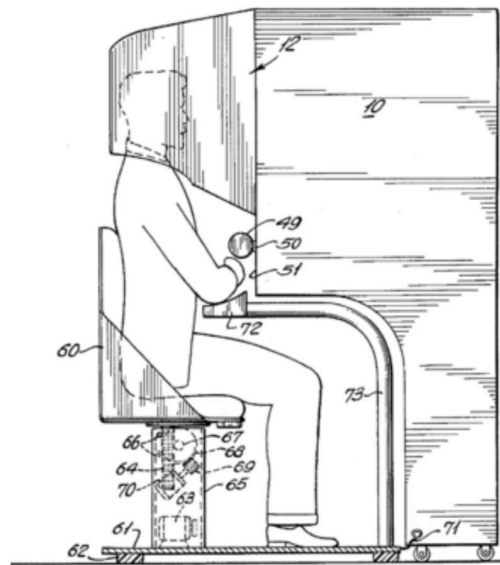
Sinds de heropleving van Virtual Reality na 2010 met de Oculus Rift zien we het regelmatig passeren: het zicht van de zwarte bril, een controller in elke hand, dwalende in de digitale droomwereld. Toch verbergt dit toestel meer dan je zou denken! Achter de donkere, gladde plastic en de twee verborgen lenzen zit niet enkel een wereld van vermaak, maar de mogelijkheid om te ontwerpen op een manier die nog nooit eerder mogelijk is geweest! We onderzoeken of dit enkel tot nonsens leidt, of tot de inspiratie spreekt van de nieuwe generatie van architecten.

Virtual what now?

Als men denkt aan Virtual Reality, zullen de meesten onmiddellijk een beeld kweken van een digitale, bewandelbare wereld in het kader van videospelletjes en vermaak. Deze visie is echter te nauw en vormt slechts het topje van de ijsberg rond dit nieuwe medium. Virtual Reality, ook wel bekend als de afkorting VR, is een medium als een ander om ruimtes digitaal te projecteren, met een hevige nadruk op de interactieve aard van de programma's. Hierdoor kan men in onmogelijke, verbazingwekkende digitale ruimtes terechtkomen die nooit gebouwd zouden kunnen worden in de materiële realiteit.

VR kent een lange geschiedenis, met zijn start in het midden van de 20ste eeuw. De menselijke fascinatie met inleving en het kunnen betreden van de getekende wereld gaat terug naar de Renaissance, waardoor met de ontwikkeling van perspectief tekenen, kunst-

naars hun geschapen werelden vatbaar probeerden te maken. In de jaren '50 schreef de Amerikaanse filmmaker Morton Heilig over een Experience Theatre (letterlijk: een ervarings-theater), als een superieure vorm van entertainment dat alle zintuigen zou omvatten om de kijker helemaal te doen opgaan in het verhaal. Zelf maakte hij ook een prototype genaamd het Sensorama, meer een soort kamer waarin de kijker zou zitten dan de brillen waar we nu aan zouden denken!

© The Sensorama, from U.S. Patent #3050870, Morton Heilig

In 1968 creëerde de Amerikaanse computer-wetenschapper Ivan Sutherland, samen met enkele studenten, het Sword of Damocles, ook wel bekend als het eerste Augmented Reality (of AR) toestel. Vergeleken met wat we vandaag zien, stelde het weinig voor. Het toestel zelf was zo zwaar dat het aan het plafond gehangen moest worden (vandaar ook de naam), en de graphics en user interface waren primitief, met simpele wireframe graphics die ruimtes voorstelden.

Van de jaren '70 tot de jaren '90 werd VR technologie vooral toegepast in de medische en militaire sector, en als vliegsimulaties voor piloten. Zo droeg NASA toe aan de verdere ontwikkeling van VR-toestellen en werden de headsets kleiner, krachtiger en goedkoper. Dit alles leidde in de jaren '90 tot een shift, waarin de mogelijkheid van Virtual Reality voor vermaak werd ontdekt. Zelfs Nintendo probeerde het in 1995 met hun Virtual Boy console, compleet in rood en zwart. Nintendo ondervond zo redelijk snel dat de technologie nog niet volledig op punt stond, en na een enorme hoeveelheid klachten over hoofdpijn, duizeligheid en oogpijn veroorzaakt door de spelconsole werd er besloten om een einde aan het project te maken.

Vandaag de dag staan we iets verder. Het zou verbazingwekkend zijn als je nog niet in contact bent gekomen met een of andere bril, zoals de Oculus Rift, vaak geprezen als hét toestel dat VR opnieuw heeft gepopulariseerd. Met deze (relatief) goedkope en zeer kwalitatieve devices is het geen wonder dat creatieve jobs zoals architecten en kunstenaars ernaar beginnen te grijpen.

En wat met de praktijk?

Misschien vraag je je nu wel af of VR ook al zijn plaats gevonden heeft in de wereld (en de *business*) van architectuur. Kleine firma's en bureau's hebben zelden de tijd om zich te verdiepen in nieuwe technologieën zoals Virtual Reality, maar grotere firma's, zoals Zaha Hadid Architects en Foster + Partners, met hun eigen Research & Development afdelingen zijn niet geketend door deze tijdnood en kunnen zich vrij verdiepen in dit medium. Met hun vooruitgang en onderzoek worden de technologieën ook steeds meer toegankelijk, waardoor we vermoedelijk in de toekomst een nog grotere toepassing van VR in de sector zullen zien!

Zaha Hadid Architects heeft een lange geschiedenis met Virtual Reality, niet enkel als tool voor visualisatie, maar ook als ontwerptool. Zaha Hadid, bekend voor onder andere haar ontwerp voor het Havenhuis in Antwerpen, heeft een iconische high-tech stijl gekenmerkt door vloeiende, organische vormen en stralend witte gevels, geaccentueerd met glas. Net zoals Frank Gehry, een andere befaamde architect, werden haar ontwerpen enkel mogelijk door de verbetering van computers, die een accurate 3D-visualisatie konden bieden van de complexe vorm.

Neem bijvoorbeeld haar ontwerp voor 520 West 28th Street in New York, een voornamelijk residentieel gebouw en een van de laatste voor haar dood in 2016. Het gebouw vertoont de typerende stijl van het kantoor en integreerde ook Virtual Reality in het ontwerpproces. Door gebruik te maken van Virtual Reality konden de opdrachtgevers de ontworpen ruimtes ook ervaren op een realistische manier om zo een accurater beeld te krijgen.

Afbeelding rechts: © Unsplash, Juan Domenech

Zaha Hadid heeft ook een aparte afdeling voor VR: de zogenaamde Zaha Hadid Virtual Reality Group, ook wel ZHVR genoemd. Na hun stichting in 2014 werkt deze werkgroep aan de ontwikkeling van real-time modelleringssoftware en visualisatietools in Virtual Reality. Voor een voorstelling rond haar oeuvre in Mexico City ontwikkelde de groep ook Project Correl, een installatie met de focus op de manier waarop de digitale realiteit het materiële ondersteunt. Hierin kon men aanpassingen maken aan de organische vormen van het model en werd er in real-time een digitaal iteratieproces verwezenlijkt dat ook, op basis van 3D-model met hun continue evoluties, tentoongesteld werd.

Zaha Hadid is echter niet de enige architect die zich bezighoudt met de vooruitgang van digitale technologieën. Zo kunnen we kijken naar de heer Norman Foster, met zijn firma Foster + Partners, bekend om een indrukwekkend oeuvre verspreid over de hele wereld, waaronder de Gherkin en zijn renovatie van het British Museum in London en Masdar City in Abu Dhabi. In elk van deze bouwwerken zien we een duidelijke liefde voor techniek en technologie, met de imposante structuren van de Gherkin en het British Museum, en de high-tech uitwerking van de gevel en het profiel van Masdar City. Het is dan ook niet verrassend dat, net zoals Zaha Hadid Architects, Foster + Partners een uitgebreide R&D afdeling bevat.

Net zoals Zaha Hadid, gebruikt Foster + Partners Virtual Reality als een meer impressionante weergave van hun projecten dan een simpele collage of perspectieftekening. Voor hun project de Bloomberg Headquarters in London uit 2017 maakte de firma gebruik van een zogenaamde Virtual Walkthrough: een vrije wandeling doorheen een realistische visualisatie van het project waardoor stakeholders een beter beeld van het project kunnen scheppen. Ook het rondwandelen op de site zelf wordt mogelijk gemaakt door het gebruik van VR

headsets, waardoor de lijn tussen de realiteit en de geprojecteerde werkelijkheid begint te vervagen.

Hoe zeldzaam ook, zien we toch dat ook het aantal kleinere kantoren dat VR trachten te integreren in hun proces stilaan stijgt. Zo gebruiken in 2018 al de bedrijven Utile uit Canada en WHA Architecture uit de Verenigde Staten VR om een 360 graden perspectief te bieden van hun projecten. Dit gebeurde niet met de hulp van speciale programma's die de firma's zelf hadden geschreven, maar met toegankelijke software zoals Blender, Revit, en Sketchup, waar de meeste architectuurstudenten al mee vertrouwd zijn!

© Unsplash, Igor Wang

Een VR-chitectuur?

De vorige pragmatische toepassing van VR was natuurlijk te verwachten. Virtual Reality als medium toont dan ook gewoon veel meer dan een simpele foto, en het is bewezen dat de interactiviteit met een ruimte de menselijke perceptie van die ruimte positief beïnvloedt. Het simpele openen en sluiten van een deur in VR doet de ruimte tactieler en realistischer aanvoelen. Het gebruik van 3D-modelleren in de sector is niet enkel courant, maar zo goed als noodzakelijk vandaag de dag. In de aanwezig-

heid van een accuraat 3D-model is het enkel logisch dat we de stap nog zouden zetten om dit model interactief te maken om nog overtuigender te kunnen zijn tegenover onze klanten.

Dat terzijde, is er nog een kant van Virtual Reality die minder verkend wordt: de vrijheid die het biedt in de ontwerpfase. Net zoals op papier zijn tekeningen niet gebonden aan de wetten van de fysica. Alles kan in de ontwerpomgeving, en deze vrijheid kan een waardevolle bron van inspiratie vormen voor architecten. Uit de recente geschiedenis zien we het effect van de vooruitgang van technologie op het ontwerpproces. Het fameuze Guggenheim museum te Bilbao van Frank Gehry, met zijn enorme dynamische en golvende structuur en gevel zou simpelweg onmogelijk geweest zijn zonder 3D-modelleringssoftware en computers om de berekeningen uit te voeren.

Net zoals de Virtual Walkthroughs van Foster + Partners biedt VR ook de mogelijkheid om bestaande ruimtes volledig anders voor te stellen dan ze werkelijk zijn. Deze synthese van digitaal en materieel zou een startschot kunnen vormen van een compleet nieuwe architectuur die voor deze technologie niet eens had kunnen bestaan. Door zijn snelle en efficiënte werking kan VR ons ook helpen met het testen van ruimtelijke ervaringen zonder de nood voor een mockup.

Oneindige mogelijkheden

Voor sommigen zal de naam "Metaverse" wel een belletje doen rinkelen. Dit Virtual Reality project van Meta Platforms (voormalig bekend als Facebook) uit 2021 werd oorspronkelijk enorm hard geëtaleerd, maar viel spoedig uit het publieke oog. Recent zijn ze begonnen aan een interessant initiatief: de transformatie van de materiële shoppingervaring, zoals in een supermarkt of winkel, tot een digitale wandeling.

© Rockwell Group

Het is geen geheim dat met de opkomst van websites zoals Ali Express en Bol.com fysieke winkels harde concurrentie hebben gekregen in de laatste paar jaren. Toch biedt een fysiek bezoek aan een winkel een totaal andere ervaring dan online shoppen. Puur uit commerciële interesse probeert het Metaverse een alternatief aan te bieden: door een opeenvolging van 3D-ruimtes in een Virtual Reality omgeving kan een soort digitaal winkelcentrum gebouwd worden dat de authentieke shoppingervaring tracht te reproduceren.

Specifieke merken kunnen zo hun eigen standjes en boetiekjes ontwerpen, met allerhande decoraties of materialen zonder enige kosten. Het economische voordeel is onmiddellijk duidelijk: men kan zo groots en indrukwekkend gaan als ze willen, de ruimte moet toch niet fysisch correct zijn. Materiaalkosten en structuur worden irrelevant onder het oog van de digitalisatie! Over de validiteit van commerciële architectuur gaan we hier wel geen uitspraak doen! (Kijk dan maar liefst naar het werk

van Robert Venturi en Denise Scott Brown)

In games zoals VRChat bestaan zulke ruimtes al: bevrijd van de ketens van de realiteit kunnen je wildste dromen gerealiseerd worden. Ook in de kunst zien we deze onmogelijke ruimtes terugkomen. Van de paradoxale ruimtes van M.C. Escher tot het relatief recente multimedia kunstproject van de Backrooms, zien we een duidelijke fascinatie met onmogelijke ruimtes. Het gebruik van zogenaamde “liminal spaces”, verlaten, uitgestrekte of benauwde ruimtes die surreëel aanvoelen, in horror of verhalen, is ook al enorm oud. We kunnen ons dan toch afvragen: is dit nog wel architectuur? Moet architectuur zich maatstaven in de realiteit, of kan een onmogelijke ruimte ook architectuur zijn?

Authentieke realiteit versus de digitale fantasie

We hebben het nu al uitvoerig gehad over Virtual Reality, maar dit is zeker niet de enige vorm van digitale realiteit. Augmented Reality (AR), ookwel bekend als Mixed Reality, is de combinatie van de materiële en digitale wereld in één beeld. Zo kan een Snapchat Filter een eenvoudig voorbeeld vormen van Augmented Reality.

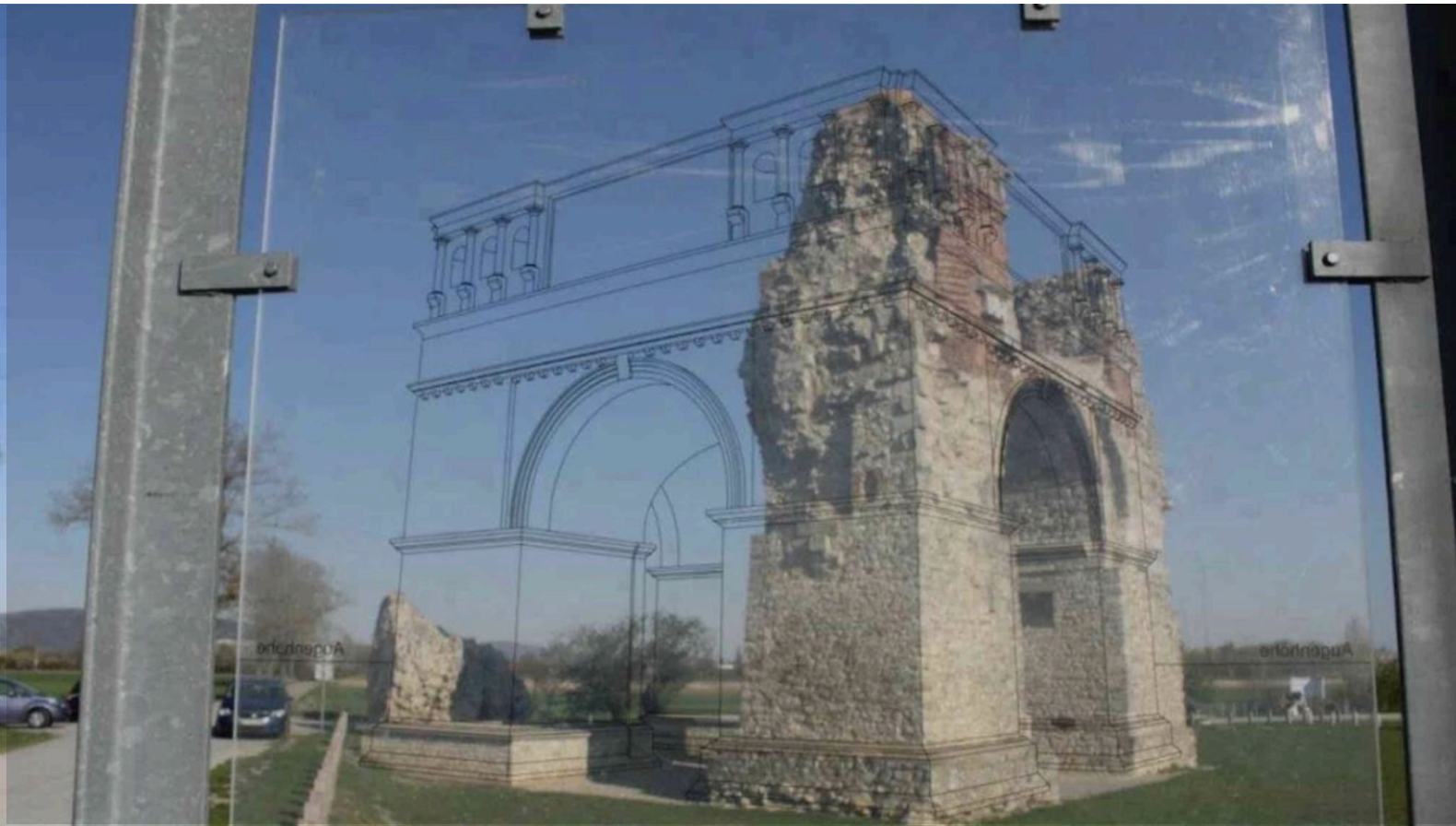
Augmented Reality is een enorm krachtige tool, niet voornamelijk in de ontwerp- of verkoopfase zoals bij VR, maar ook op de werf, waar AR een snelle visualisatie kan bieden op het terrein zelf. Verder kunnen we AR-programma's, in tegenstelling tot VR, gebruiken om de werkelijkheid aan te vullen. Ongewenste gebouwen kunnen worden weggeveegd, straten gefixt, gaten gevuld. Wat je ook wilt, het is mogelijk met AR.

Ook voor interieurs biedt AR een grote mogelijkheid. Het lijkt misschien kleinschalig in vergelijking met de realisatie van volledige bouwwerken, maar de inrichting van een kamer, de posities of groottes van de ramen en deuren, de hoogte van het plafond, en de kleuren van de muren kunnen allemaal een enorm effect vertonen op de bewoner wat betreft de ruimtelijke ervaring. AR is hiervoor de ultieme tool: het is snel, goedkoop, gemakkelijk, en accuraat.

AR en VR als manier van visualisatie van erfgoed?

Waarschijnlijk de belangrijkste toepassing van AR-technologie hebben we nog niet eens aangehaald: de capaciteit om het verloren, verdrongen, of verbroken erfgoed terug te kunnen visualiseren. Doorheen de loop van de geschiedenis is talloos waardevol erfgoed verloren gegaan, waarvan we nog steeds

© James Coubert

beelden, restanten, of misschien louter verhalen hebben. Vaak is er al iets op de plaats van het voormalige erfgoed, of begeeft het zich in zo'n afgetakelde staat dat het bijna onherkenbaar is, maar door ons huidige erfgoedbeleid's fascinatie en aanbidding voor ruïnes vanuit het kader van de romantische verheerlijking van de Europese ruïne zou een reconstructie niet mogelijk of toegelaten zijn.

Beeld je in dat de fameuze ruïnes van de wereld, hetzij het Parthenon, het Paleis van Knossos, Angkor Wat, Machu Pichu, het Romeinse Forum, of Pompeii bewandelbaar zouden kunnen zijn in hun oorspronkelijke historische staat met de hulp van wat AR technologie, hetzij op je smartphone of door gebruik van een bril. Met de nodige data en een gedetailleerd genoeg model is dit niet enkel een mogelijkheid, maar zo goed als realiteit.

Gelukkig zien we een grote hoeveelheid interesse in dit soort onderzoek bij architecten en onderzoekers. Zo passen een grote hoeveelheid musea in België op kleinere schaal al AR toe voor hun historische visualisaties. Een schitterend voorbeeld hiervan is de tentoonstelling rond het Gents Altaarstuk, ook wel bekend als het Lam Gods. In de verblijfplaats van het kunstwerk, de Sint-Baafskathedraal in Gent, heeft men de keuze om een "AR-Tour" te doen waarin niet enkel het altaarstuk aandacht krijgt, maar er ook een visualisatie is van de verschillende stadia van de constructie van de kerk. In de wereld van architecturale research zijn er al enkele papers geschreven over dit fenomeen. In de paper "*Virtual Reality for lost architectural heritage visualization utilizing limited data*" uit 2022 benadrukt de auteur S. Günay het belang van de toegankelijkheid van relevante historische bronnen voor zo'n reconstructie. Foto's, beelden of tekeningen zijn natuurlijk enorm handig, maar niet altijd verkrijgbaar. Deze beperkingen worden enkel erger naarmate de tijd verder blijft gaan. Als architecten en geschiedkundigen moeten we ons hier steeds van

bewust blijven.

Of het nu met Augmented of Virtual Reality gedaan wordt maakt natuurlijk een visueel verschil, maar de kwaliteit van de beelden blijft gelijk. Dit geldt niet enkel voor reconstructies, maar ook voor het ontwerpproces! Met de groeiende digitalisatie in onze maatschappij lijkt het onmiskenbaar dat VR een grotere plaats zal innemen in onze sector, maar wat we er exact mee hopen te bereiken zal van architect tot architect afhangen. Wees er creatief mee, het blijft toch maar een medium!

Geschreven door JENS VANDERSEYPEN

BRONNEN

1. Designboom. (2018). Zaha Hadid en het virtuele realiteitsproject 'Correl'. Geraadpleegd van <https://www.designboom.com/architecture/zaha-hadid-virtual-reality-group-project-correl-12-12-2018/>.
2. Copernicus Publications. (2022). De rol van kleur in architectuur: visuele effecten en psychologische stimuli. Geraadpleegd van <https://isprs-archives.copernicus.org/articles/XLVI-2-W1-2022/253/2022/isprs-archives-XLVI-2-W1-2022-253-2022.pdf>.
3. ArchDaily. (2023). Ontdek de toekomst van architectuur met augmented reality. Geraadpleegd van https://www.archdaily.com/1004256/explore-the-future-of-architecture-with-augmented-reality?ad_campaign=special-tag.
4. ArchDaily. (2018). 5 architectenbureaus die VR gebruiken om hun ontwerpen te presenteren. Geraadpleegd van https://www.archdaily.com/899599/5-architecture-offices-using-vr-to-present-their-designs?ad_campaign=special-tag.
5. Capsule Sight. (2023). 15 voorbeelden van het gebruik van virtual reality (VR) in architectuur. Geraadpleegd van <https://capsulesight.com/vrglasses/15-examples-of-the-use-of-virtual-reality-vr-in-architecture/>.
6. ArchDaily. (2023). Retail design in de metaverse: een nieuwe onderneming voor architecten. Geraadpleegd van <https://www.archdaily.com/1015131/retail-design-in-the-metaverse-a-new-venture-for-architects>.

17_03

OPENINGSAVOND

18_03

VECTORWORKS-WORKSHOP
KLEIWORKSHOP

SCHAAKCOMPETITIE
QUIZ

19_03

BETONWORKSHOP

LEZING & SOFAGESPREK
KAAS & BIERAVOND

20_03

ONTBIJT
2^{DE}HANDS & MAKERSMARKT
6-URENCOMPETITIE

MUZIEKAVOND

21_03

STUDIECAFÉ
ACERTA-WORKSHOP
DANS-WORKSHOP

BARBECUE
SILENT DISCO

22_03

AFTERNOON TEA
MARIO KART COMPETITIE

AFSLUITRECEPTIE

2 0 2 4

EXISTS
WE

X=??

ANATOMISCH
THEATER

WWW.EXISTENZ.BE
INSTAGRAM @_EXISTENZ

STENZ

EK

RECAP

17 MARCH →
22 MARCH 2024
EXISTENZ.BE

EXISTENZ

RECAP

DE AANLOOP NAAR DE WEEK

Al sinds de zomer voor het academiejaar begon, was de Werkgroep Week al druk in de weer met het vinden van een locatie. Talloze mailtjes en belletjes, bezoeken en verkenningstochtes later, vonden ze eindelijk een geschikt gebouw: het Anatomisch Theater. En dat niet alleen, ook een gezellige binnenkoer en de lokalen van de voormalige verpleegschool Sint-Agnes. Na talloze weken brainstormen en vergaderen door de stuwende krachten achter de Week kwamen de eerste concrete ideeën tot stand. In samenwerking met de andere werkgroepen binnen Existenz slaagden onze leden erin een waslijst aan evenementen te organiseren, ambitieuze installaties uit te denken en prachtige promo-plaatjes te ontwerpen. Het duurde niet lang eer de Week in aantocht was, maar daar ging een opbouw van anderhalve week aan vooraf. Elk Existenzlid droeg zijn steentje bij, wat leidde tot een fantastisch ingericht Anatomisch Theater. We waren allen zo benieuwd naar de reacties van buitenstaanders!

X= ???

WEEK

EXISTENZ

SUNDAY

17
03

EXISTENZ OPENINGS AVOND

X = ALLE HENS

De Week werd afgetrapt met een gezellige openingsreceptie om de buurtbewoners, architecten, ouders en alle andere nieuwsgierigen te verwelkomen. Iedereen was verrast over wat er zich achter de (bijna) altijd gesloten poorten van de locatie afspeelde. Mond-aan-mond reclame was dan ook een evident gevolg.

EXISTENZ **VECTORWORKS** **KLEI** **SCHAAK** **QUIZ**

MONDAY

18
03

Maandag begon het goed met ons doorlopend café, waar mensen een drankje nuttigden of een lekker soepje met een croque aten. Vervolgens vond de Vectorworks-workshop plaats waarbij tal van archies veel 'wow zo handig!' en 'zo moet dat dus!' uitroepen. Even later ging de klei-workshop door, waarbij een groep studenten het beste van zichzelf gaf om kleiwerkjes te maken in alle vormen en maten. Terwijl speelde in het Anatomisch Theater zich de schaakcompetitie af, waarbij zowel jong en oud een potje schaak kwamen spelen. Om de eerste volledige dag goed af te sluiten, gingen we nog eens lekker quizen. De knappe koppen achter Unité stelden een uitdagende maar vooral plezierige quiz samen wat de aandacht trok van archies, ex-archies en sympatisanten! Niet onbelangrijk; het winnende team bestond volledig uit archies.

X = DE SLIMSTE MENS

TUESDAY

19
03

EXISTENZ BETON LEZING KAAS & BIER

Dinsdag leerden we wat bij over de praktijk-stage als ingenieur-architecten in spe. Even later gingen we die ingenieur-kant wat meer benadrukken en maakten de deelnemers van de betonworkshop een leuk betonnen nachtlampje. Even de batterijen opladen kon natuurlijk zoals elke dag in ons gezellig café omhuld door planten, en vandaag zelfs met een echte Existenz Burger. 's Avonds kon men veel bijleren tijdens de erg interessante lezing van niemand minder dan 51N4E, RE-ST, ORCA en SUREAL. Wat een eer om sprekers van deze befaamde bureaus te mogen ontvangen! Na dit eerder serieuze sofasprek, zakten we nog iets dieper de sofa's in met een bordje kaas en een biertje in de hand. Of beter gezegd; we genoten met volle teugen van de kaas- & bieravond.

EXISTENZ *ONTBIJT* *MARKT* *COMPETITIE* *MUZIEK*

WEDNESDAY

20
03

Woensdag begon met een heerlijk ontbijt, waarbij de honger gestild werd met croissants, chocoladebroodjes, fruitsalade, yoghurt en natuurlijk paaseitjes. Voor wie dat nog niet genoeg was, er waren ook nog eens versgebakken brownies! Na al dit lekkers begon de hele locatie zich te vullen met verschillende marktkramers, of beter gezegd, de makers- en tweedehandsmarkt. Met een stralende zon verliep deze woensdagnamiddag van een leien dakje, en mocht je weer aan eten denken, er waren zelfs quesadillas deze dag. Niet te vergeten was de 6-uren competitie, een ontwerpwedstrijd tegen de klok, waarbij de deelnemende teams een toekomstbeeld van het Anatomisch Theater uitdachten. Tot slot sloten we de dag muzikaal af met het optreden van enkele bandjes.

X = BBQ FANS

THURSDAY

21
03

Donderdag begon even in stilte; we organiseerden een studiecafé waar studenten zich even konden focussen op de boeken. Met een koffietje, Cécémelletje of theetje in de hand studeerden ze enkele uurtjes, tot de middagpauze, want dan was het tijd voor vers gemaakte wraps! Na de lekkere wrap leerden we veel bij over het latere werkleven dankzij de lezing van Acerta. Maar genoeg van al dat serieuze, laten we de heupen losgooien op de dansworkshop. Traditiegetrouw volgde de barbecue met heerlijke pasta- en couscous salades, koud buffet, en exclusieve Existenz saus voor op de (veggie) vleesjes. Gelukkig hadden we dus een goede basis gelegd voor 's avonds... Het was natuurlijk tijd om te feesten! Na een glaasje Aperol of Amaretto fizz begon de silent disco. Het is toch oh zo praktisch om uit twee verschillende muziekgenres te kunnen kiezen!

EXISTENZ
STUDIE
WORKSHOPS
BARBECUE
SILENT DISCO

EXISTENZ TEA MARIO KART RECEPTIE

FRIDAY
22
03

Helaas komt er ook een einde aan de Week. Maar niet getreurd, de laatste dag was zeker ook een succes. Mensen kwamen nog een laatste keer de installaties bewonderen, een hapje eten, een Existenzpintje of -tripel nuttigen, een plant kopen, en een bloempotje versieren in de arts & crafts hoek. Qua activiteiten begonnen we met een afternoon tea, inclusief heerlijke pannenkoeken. Tegelijkertijd ging de spannende maar zeer gezellige Mario Kart competitie door, waarbij we ons weer kind waanden. En dan kwam de afsluitreceptie, een glas heffen op deze prachtige Week was een must!

X = SLOTCADENS

EXISTENZ *WEEK* **RECAP**

Een dikke dankjewel aan de werkgroep Week en iedereen van Existenz die meewerkte aan deze onvergetelijke editie van de Week!

ANATOMISCH
THEATER

KIS WEEK

Recap van onze hoogtepunten

De Reis naar Wenen

Afgelopen paasvakantie trokken we met een groep archies van over alle jaren heen samen naar het wondermooie Wenen.

Na een lange, maar toch vlotte busrit begonnen we meteen dé stad der cultuur en architectuur te verkennen. We wandelden langs Belvedere, verschillende monumenten, de Karlskirche en namen een kijkje in de TU Wien, waar Noémie en Roeland van het reisteam hun eerste semester van dit jaar hebben doorgebracht. We vervolgden de wandeling naar het Stadtpark, waar we in stralend lenteweer iets aten. Vervolgens speelden we een stadsspel waarbij iedereen elkaar wat beter leerde kennen en op een ludieke manier de historische binnenstad verkende. Na een rustpauze op het hostel trokken we naar Ikea Westbahnhof, waar we een heerlijke maaltijd nuttigden op het dakterras, met panoramisch zicht over de stad. De volgende dag begon met het bezoeken van het architectenbureau Querkraft. Zij

hebben trouwens die Ikea ontworpen! Na deze interessante rondleiding kregen we uitgebreid uitleg over de expo's van het Architekturzentrum in het Museumsquartier. We wandelden daarna langs het Hundertwasserhaus, het Praterpark en de Wirtschaftsuniversität van Zaha Hadid. We amuseerden ons rot met een ritje op een van de attracties in Prater. We sloten de dag af met een gezellig drankje bij het Donaukanal, vooraleer nog een feestje te bouwen... De laatste dag vulden we met een museumbezoek naar keuze: het Leopoldmuseum, Albertinamuseum of het Naturhistorisches Museum. We trokken nog richting het Schloss Schönbrunn, waar we door de prachtige tuinen dwaalden, en na ons laatste avondmaal nabij de Naschmarkt moesten we helaas de Weners vaarwel heten.

Wenen, je was wonderlijk en oh zo mooi! Auf wiedersehen!

Een dikke dankjewel aan ons fantastische Team Reis en alle deelnemers!

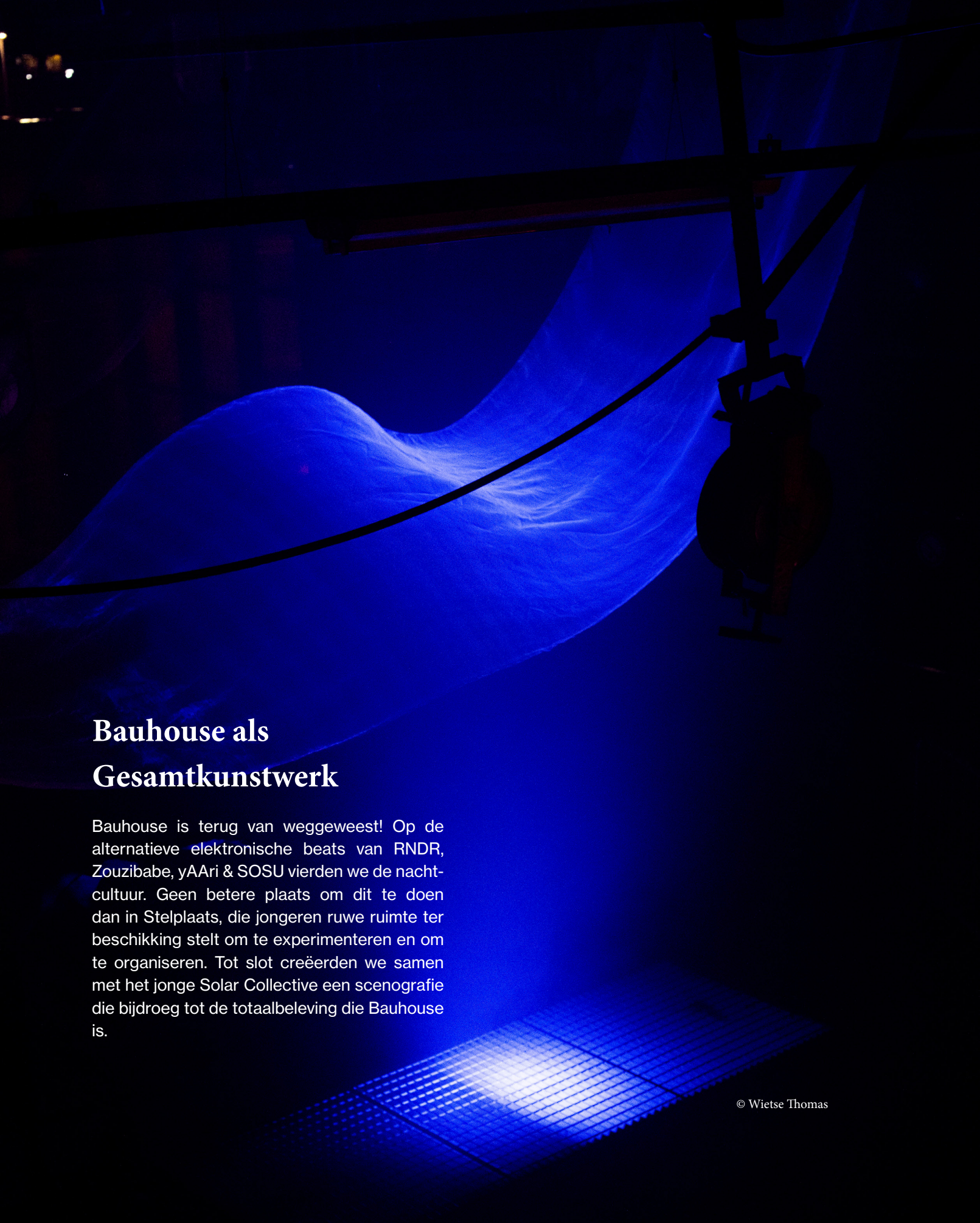
Existenz Symposium

Het tweede semester was er voor Existenz één vol architectuur. Naast de Existenzweek, waar jullie ongetwijfeld allemaal gepasseerd zijn, organiseerden we ook de eerste editie van het Existenz symposium. Die avond brachten we de drie Belgische universiteiten, waar de opleiding burgerlijk ingenieur-architect in het Nederlands aangeboden wordt, samen. Verschillende studentenlezingen en een tentoonstelling van studentenwerk verkenden het potentieel van herbestemming in architectuur als manier om om te gaan met onze voortdurend transformerende steden.

We konden geen betere plaats kiezen dan Hal 5 in Kessel-Lo om dit onderwerp in de kijker te zetten. Michiel Van Balen, oprichter van Miss Miyagi, kwam daarbij ook vertellen over zijn verleden als Existenz'er en hoe hij uiteindelijk ook Hal 5 heeft kunnen herbestemmen met zijn kantoor. De cirkel was dus rond! Als kers op de taart kondigden we ook de locatie van onze Existenzweek aan.

Bauhouse als Gesamtkunstwerk

Bauhouse is terug van weggeweest! Op de alternatieve elektronische beats van RNDR, Zouzibabe, yAAri & SOSU vierden we de nachtcultuur. Geen betere plaats om dit te doen dan in Stelplaats, die jongeren ruwe ruimte ter beschikking stelt om te experimenteren en om te organiseren. Tot slot creëerden we samen met het jonge Solar Collective een scenografie die bijdroeg tot de totaalbeleving die Bauhouse is.

Met veel dank aan de sponsors voor deze Unité

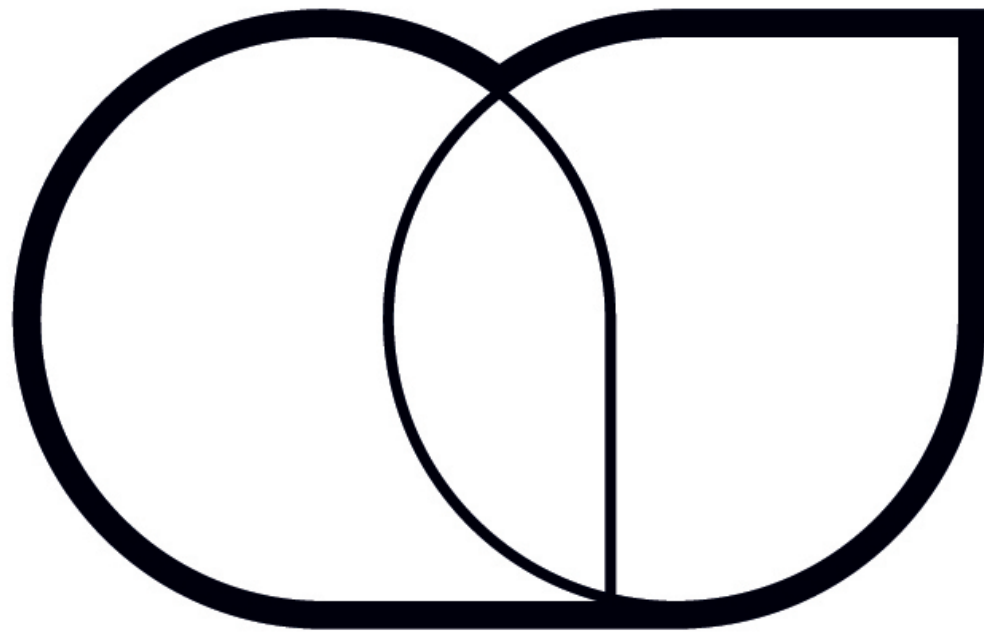
LAVA

acco

archipelago

Departement Architectuur

proof of the sum

Dankwoord

Dat was het dan weer! Na nog een stralend semester boordevol highlights komt ons Existenz-jaar tot z'n einde. We hopen dat jullie genoten hebben van het harde werk van onze redacteurs, maar ook doorheen het jaar van onze evenementen. Daarbovenop hopen we jullie horizons verbreed te hebben en jullie perspectief op architectuur, en wat dat nou allemaal betreft, verrijkt te hebben. Bedankt om met ons op deze literaire excursie te zijn geweest!

Hebben jullie nog vragen? Inzichten? Meninge die nog geuit moeten worden, of misschien een artikel in je achterhoofd dat je hoopt voor te leggen? Laat het ons zeker weten!

mail: existenz.redactie@vtk.be

instagram: [_existenz](#)

facebook: [Existenz](#)

website: www.existenz.be

We bedanken ook graag de redactie,
zonder wie deze editie nooit mogelijk was geweest:

Redactie

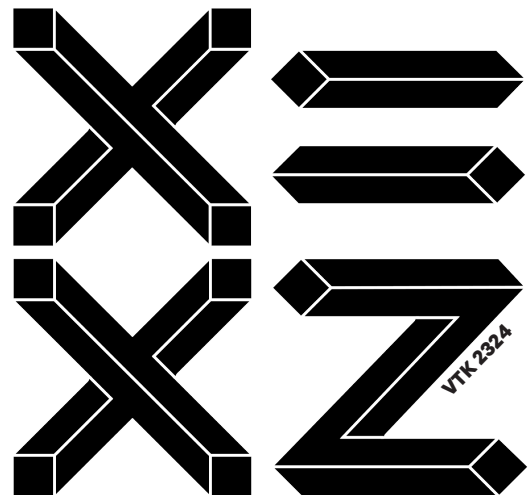
Kasper Bruggeman
Alexander Ulrix
Roeland Van Mulders
Jens Vanderseypen

Layout

Sterre Peumans

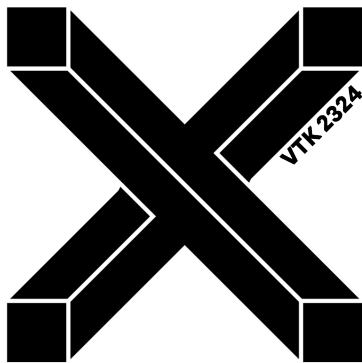
Fotografie

Rasmus Boel
Ruben Geudens
Willem Bormans

Wij zijn Existenz, de organisatie van 1e Master studenten burgerlijk ingenieur-architect aan de KULeuven, die jaarlijks samenwerken om een uiteenlopend aanbod aan sfeervolle, creatieve en culturele activiteiten, verbonden met de rode draad van de architectuur, te organiseren voor niet alleen andere archies, maar ook burgies, en medestudenten aan andere faculteiten!

Voor het 14de jaar op rij brengt de redactie de Unité uit, een semestrieel architectuurtijdschrift dat actuele problemen vanuit een architecturaal standpunt probeert te onderzoeken. We beperken ons niet zomaar tot de traditionele bebouwde omgeving, maar werpen in deze editie ook een blik op Virtual Reality, de zogenaamde “starchitects” en nog veel meer om een antwoord te zoeken op de vraag: “Wat betekent architectuur voor ons?”

Existenz, Phelps van den Bosch
Studentenwijk Arenberg 6/1
3001 Heverlee
Juni 2024

